

VNFORUM

2011
/3.4



IN DIT NUMMER O.M.:

Arabische lente:
een voorlopige balans

Libië: humaniteit boven soevereiniteit

Palestijnse aanvraag
VN-lidmaatschap

Vluchtelingenverdrag 60 jaar

De VN en publieksinformatie

Honger de wereld uit,
te beginnen in Ghana

Het gedachtengoed van
Erskine Childers

De redactie van VNForum bestaat uit:

drs Marloes Geboers,
Tjerk Halbertsma Msc (*adj.hfd.red.*),
Koen van Ramshorst MA,
Adriënne Schillemans BA,
drs Carolien Stolte,
drs Eefje de Volder

Hoofredacteur

drs Carel H. Jansen

Eindredactie

drs Peter A. Schregardus

Redactieraad

drs Maria Boltén, drs Ruud Hoff, mr Eppo Jansen,
ir Arend Meerburg, mr Toon Schmeink

Redactieadres

VNForum, Postbus 93539, 2509 AM Den Haag

Inhoudelijke opmerkingen of eventueel in het blad te plaatsen artikelen, opinies of andere bijdragen dienen zowel aan Carel H. Jansen (adres: carelhjansen@cs.com) als aan T.H. Halbertsma (adres: tjerk.halbertsma@gmail.com) verzonden te worden.

Vormgeving en druk

Ervee design & drukwerk bv, Zoetermeer

Uitgave

VNForum is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties (NVVN). VNForum verschijnt 4 maal per jaar. Kopij dient ingezonden te worden minimaal veertien dagen voor de deadline, d.w.z. vóór 1 maart, 1 juni, 1 september of 1 december. De in de bijdragen neergelegde opvattingen blijven voor de verantwoordelijkheid van de schrijvers en geven niet noodzakelijkerwijs de mening van de NVVN en/of de redactie weer. Het overnemen van een artikel uit dit tijdschrift is, mits met bronvermelding, toegestaan.

Abonnementen

Bij het lidmaatschap van de NVVN is toezending van VNForum inbegrepen. Losse abonnementen € 45 per jaar: schrijf naar het NVVN-secretariaat voor aanmelding als abonnee. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij vóór 1 december schriftelijke opzegging heeft plaats gevonden.

NVVN

De Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties (NVVN) stelt zich ten doel het bevorderen van de doelstellingen van de Verenigde Naties in Nederland, teneinde de bevolking bewust te maken van de noodzaak van internationale samenwerking en de opbouw van een wereldrechtsoorde. De NVVN is lid van de *World Federation of United Nations Associations* (WFUNA). Het lidmaatschap staat open voor een ieder. Kijk voor informatie op www.nvvn.nl of neem contact op met het secretariaat van de NVVN, Postbus 93539, 2509 AM Den Haag; telefoon 070 374 66 02. Secretaris: Christine Snoeks.

Omslag: Sgaar

Inhoud

In memoriam Herman Oort	1
Een voorlopige balans van de Arabische opstanden <i>door Ruud Hoff</i>	2
Libië: humaniteit boven soevereiniteit <i>door Kees Homan</i>	7
Lidmaatschap Palestina: VN in alle staten <i>door Paul de Waart</i>	13
Vluchtelingenverdrag: fundament voor vluchteling-studenten <i>door Ruud Lubbers</i>	18
De Verenigde Naties en Publiekscommunicatie UNRIC: het Regionaal Informatiecentrum van de VN voor West-Europa <i>door Alexa Froger</i>	23
Honger in de wereld een probleem voor ons allemaal <i>door Hans Eenhoorn</i>	26
Het Ghana-schoolvoedselprogramma en SIGN-initiatief <i>door Hans Eenhoorn</i>	34
ONDERWIJS OVER DE VERENIGDE NATIES Share the Inspiration Around <i>door Kim Nguyen</i>	38
DE 66^{ste} ALGEMENE VERGADERING DER VERENIGDE NATIES Brief van de Minister en Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, dd. 30.08.2011: de inzet op hoofdlijnen voor de Koninkrijksdelegatie naar de 66^{ste} AVVN	43
Speech van de Jongerenvertegenwoordiger Dirk Janssen op de AVVN te New York	48
BOEKBESPREKING De VN en het gedachtegoed van Erskine Childers <i>door Marjolijn Snippe & David Childers</i>	51
Signalementen	12, 25, 33, 50, 52

In memoriam Herman Oort

20 december 1925 - 13 augustus 2011

De NVVN ontving het bericht dat één van haar leden, Mr. Herman Oort, is overleden. De heer Oort werkte tot zijn pensioen als rechter bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Hij overleed op 13 augustus jl. in zijn woonplaats Tytsjerk. De heer Oort was ook lid van het *Interkerkelijk Comité voor Tweezijdige Ontwapening* (ICTO).

Hij geloofde in de profetie van Jesaja om zwaarden om te smeden tot ploegscharen en geen oorlog meer te voeren.

Tegelijk zag hij in columns in de jaren '80 dat druk 'van onderop' zeer hard nodig was om het aantal oorlogen in de wereld te verminderen.

De heer Oort is 85 jaar geworden en heeft de NVVN bedacht in zijn nalatenschap.

Hier is de NVVN hem zeer dankbaar voor.

Het bestuur.



Een voorlopige balans van de Arabische opstanden

door Ruud Hoff

De val van de Tunesische dictator Ben Ali na massale volksprotesten in januari 2011 en de daarop volgende opstanden in andere Arabische landen verrasten de wereld. Maar het aanvankelijke optimisme over een vreedzaam verlopende revolutie, die zou leiden tot meer democratie, vrijheid en welvaart in de gehele Arabische wereld, ebde al snel weg. De Arabische Lente verkeerde in een aantal landen in een gure herfst.

Toch is er in 2011 in de Arabische wereld veel veranderd dat waarschijnlijk nooit meer ongedaan gemaakt zal worden, al kunnen de precieze gevolgen nu nog niet definitief op hun waarde worden geschat. Daarmee kan de vraag of er van een werkelijke revolutie sprake is geweest, pas in de toekomst worden beantwoord. Een revolutie immers veronderstelt blijvende structurele veranderingen.

Wat we nu zien, is dat omstandigheden, verloop en uitkomst van de ontwikkelingen (en daarvoor ook de toekomstmogelijkheden) per land sterk verschillen.¹ In Tunesië en Egypte verdwenen dictators die al tientallen jaren aan de macht waren, en daarmee hun regerende eenheidspartijen. Dit gebeurde door zeldzaam massaal volksverzet, waarbij uiteindelijk het leger de heersers liet vallen (of opofferde teneinde de eigen machtspositie veilig te stellen). Of hier van werkelijke omwentelingen sprake is, zal nog moeten blijken na de aangekondigde verkiezingen. Gevestigde belangen hebben nog steeds een groot aandeel in de macht, zij beschikken over de organisatie en de financiële middelen. In Egypte heeft de legertop (in de vorm van de Hoge Militaire Raad, met generaal opgeklimmen onder president Mubarak) in feite de macht overgenomen. Het is niet goed denkbaar dat deze gevestigde machten hun posities zomaar zullen opgeven. Veel wijst erop

dat de legertop in het post-Mubarak-tijdperk een belangrijke rol wil blijven spelen.²

In Libië en Jemen ontaardde het aanvankelijk vreedzame protest in gewelddadige burgeroorlogen tussen diverse stamverbanden. Daar en in Syrië trachtten de zittende regimes zich met de rug tegen de muur en met veel geweld te handhaven. Vooral ook door de interventie van de internationale gemeenschap lukte dat in Libië niet en vond een bloedige machtswisseling plaats.

Elders (Marokko, Jordanië, Algerije) konden de heersers door al dan niet cosmetische hervormingen aan de macht blijven. In de olierijke Golfstaten kochten de zittende vorsten onvrede af met veel geld. Alleen in Bahrein, waar het verzet een sektarisch karakter aannam, werd dit hardhandig onderdrukt. Of de regimes van de strategisch gelegen landen Syrië en Jemen zich op den duur zullen weten te handhaven, is op het moment van dit schrijven nog een open vraag. Wel staat vast dat hun positie beslissend verzwakt is.

Binnenlandse veranderingen

De grootste en moeilijkste uitdaging voor de toekomst is het wegnemen of verlichten van de oorzaken van de opstanden in de sociaal-econo-

mische sfeer: de massale werkloosheid, de te geringe productie, de hoge schuldenlast, de grote inkomensverschillen en het gebrek aan toekomstmogelijkheden, vooral voor jongeren. De politieke en economische instabiliteit, die waarschijnlijk in de nabije toekomst te verwachten is, kan op korte termijn de sociale omstandigheden verder doen verslechteren. (Te) hoge verwachtingen kunnen dan al snel tot grote teleurstellingen en sociale spanningen leiden. Sociaal-economisch uitzicht bieden zal hoe dan ook een proces van lange adem zijn en de vraag is of men dit geduld in de Arabische wereld nog kan opbrengen. De nieuwe machthebbers (van welke signatuur dan ook) zullen het nog moeilijk krijgen.

Een ander belangrijk speerpunt van de demonstranten gold de heersende politieke cultuur, de maatschappelijke en culturele verhoudingen, die zich evenmin gemakkelijk laten veranderen. De al eeuwen bestaande patronageverhoudingen; de wijdverbreide corruptie; loyaliteiten aan stamverbanden, families of religieuze gemeenschappen; patriarchale verhoudingen; en een zwakke positie van de vrouw – het zijn even zo vele hardnekkige en moeilijk te overwinnen hindernissen bij de ontwikkeling. Het is vooral ook op deze terreinen dat de jongeren veranderingen willen. De vraag is hoe weerbarstig de realiteit zal blijken te zijn. De verwachting is: zeer weerbarstig.

Ook het thema nationale eenheid stond bij de demonstranten hoog in het vaandel. De scheidslijnen tussen religies, etnische groepen en tribale verbanden moesten worden overwonnen. Maar ondanks alle retoriek vrezen vooral leden van religieuze minderheden (christenen, sjii'tische moslims en islamitische sekten) verslechtering van hun positie. In tot nu toe overwegend seculiere staten als Tunesië, Egypte en Syrië genoten deze groepen immers gelijkberechtiging, zo niet bevoordeling van de zijde van de overheid. Dit maakte hen vaak tot trouwe aanhangers (in de ogen van de tegenstanders tot handlangers) van de oude regimes. Nu islamiti-

sche groepen zich openlijker kunnen uiten en organiseren, komen deze minderheden meer onder vuur te liggen. De christelijke connectie met het Westen (de Verenigde Staten en Europa) valt bovendien niet altijd even goed. Veel leden van christelijke minderheden vrezen verdergaande (al dan niet zachte) islamisering van de samenleving en een grotere invloed van de Moslim Broederschap en andere islamitische groepen. In Irak, Syrië en Egypte is sprake van een toename van sektarische incidenten.

Daarentegen zouden nationale en etnische minderheden (Koerden, Berbers) van de opstanden, waarin ze vaak een grote rol hebben gespeeld, kunnen profiteren. Onder de oude regimes, die zich meestal als uitdrukkelijk Arabisch-nationalistisch afficheerden, hadden deze groepen het soms zwaar te verduren. In de nieuwe verhoudingen kunnen zij zich op basis van hun eigen identiteit organiseren en aan het politieke proces deelnemen.

Mediarevolutie

Voor het eerst, en dat is revolutionair, werd de allang sluimerende onvrede massaal op straat tot uiting gebracht. Hoewel al snel duidelijk werd dat dit niet ongevaarlijk was, bleek toch de angstbarrière doorbroken te zijn. Zonder enige twijfel hebben de media daarbij een doorslaggevende rol gespeeld. Dit gold voor de mobiliserende werking van sociale media als Facebook en Twitter, maar vooral ook voor de Arabische televisiezenders. In het bijzonder Al-Jazeera werd in de Arabische wereld massaal bekeken en informeerde de gehele Arabische wereld over wat er gaande was. Daarbij kwamen niet alleen autoriteiten, maar vooral ook de man en vrouw in de straat aan het woord. Eigenlijk was er sinds de introductie van Al-Jazeera in de jaren negentig van de vorige eeuw al sprake van een onmiskenbare mediarevolutie in de Arabische wereld, waar de oude staatsmedia geen antwoord meer op hadden. Die ontwikkeling is nu al een aantal jaren gaande en blijkt het afgelopen jaar haar uitwerking niet gemist te hebben.³

Regimes hebben geprobeerd de moderne media aan banden te leggen, maar dit bleek technisch niet meer volledig haalbaar. Ook zijn er pogingen ondernomen door middel van manipulatie of via eigen nieuwsvoorziening (de door Saoedi-Arabië bekostigde zender Al-Arabiya) invloed in de regio uit te oefenen. Duidelijk is echter dat door het grotere en pluriformere media-aanbod – en dat is een betrekkelijk nieuw verschijnsel in de Arabische wereld – de staat het monopolie over de nieuwsvoorziening heeft verloren, en dat op zichzelf is een revolutionaire ontwikkeling die niet meer ongedaan gemaakt kan worden.

Regionale machtsverschuiving

De Arabische opstanden hadden ook vérstrekkende regionale gevolgen. Dat de opstanden elkaar zo beslissend inspireerden, toonde aan dat de (pan-) Arabische betrokkenheid nog wel degelijk, en ook bij jongeren, bestaat. Wel neemt die een andere vorm aan dan in de tijden van Gamal Abdel Nasser, die in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw de Arabische massa's probeerde te begeisteren met de gedachte aan politieke Arabische eenheid.

De machtsverhoudingen in het Midden-Oosten lijken door de Arabische opstanden flink verschoven. In het nieuwe Arabische zelfbewustzijn worden zowel het Iraanse model als het extremisme van Al-Qaeda afgewezen. Het uit het Saoedische wahhabisme voortkomende salafistisch soennitische gedachtegoed van Osama bin Laden had voor de toch al niet zo grote groep sympathisanten de afgelopen jaren al veel van zijn glans verloren. De gebruikte methoden (geweld, ook tegen medemoslims), alsmede het gebrek aan zowel realistische toekomstperspectieven als aan concrete resultaten riepen zelfs steeds meer weerstanden op. De betogers tijdens de Arabische Lente pleitten juist voor vrijheid en openheid, en legden de schuld van de misstanden niet meer zozeer bij het Westen als wel bij de tekortkomingen in de eigen samenleving. Het Iraanse model had in zijn dertig-jarig

bestaan inmiddels ook niet aangetoond een oplossing te bieden voor de vele sociale en politieke problemen. Het islamitisch regime in Teheran had in de zomer van 2009 te maken gehad met zijn eigen (tot op heden mislukte 'Groene') protestbeweging onder jongeren, die opmerkelijke gelijkenis vertoonde met de bewegingen van 2011 in de Arabische wereld. Bovendien bestond er binnen de overwegend soennitische Arabische wereld een soort natuurlijke afweer tegen te grote invloed vanuit het sji'itisch Perzische Iran.

In de regionale machtsverhoudingen was het veeleer Turkije dat een prominentere rol lijkt te gaan spelen. De seculiere staat, die sinds 2002 succesvol geregeerd wordt door de islamitische AK partij van premier Erdogan, kan een model vormen voor nieuwe democratieën in de Arabische wereld. De Turken (door de Europese Unie aan het lijntje gehouden) tonen bovendien zelf ook steeds meer belangstelling voor een actievere rol in het Midden-Oosten. Dit levert voor de Turken en de Arabieren wederzijds economisch voordeel op. Turkije, als NAVO-bondgenoot verbonden met het Westen, neemt in Arabische ogen toch voldoende afstand van de Verenigde Staten en kan met zijn militair en economisch gewicht een bijdrage leveren aan herstel van de verzwakte positie van de Arabische staten. Turkije zelf juicht de democratische ontwikkelingen in de regio van harte toe. Premier Erdogan was een der eersten die de nieuwe machthebbers in Tunesië, Egypte en Libië bezocht. Met de soennitische Arabische landen (vooral Egypte en Saoedi-Arabië) neigt Ankara dan ook tot een zekere blokvorming. Het Ottomaanse verleden, dat in Turkije zelf overigens een herwaardering ondervindt, blijkt hierbij voor de Arabieren geen groot bezwaar meer te zijn.

Een en ander betekent dat Israël verder geïsoleerd raakt. In de verhouding tussen Turkije en Israël waren de afgelopen jaren al steeds meer spanningen opgetreden. De felle Turkse kritiek op het nederzettingenbeleid, de Gaza-oorlog

van 2008-2009, maar vooral ook de enterling van een Turks hulpschip op weg naar de Gazastrook, brachten – tot genoegen van de Arabische wereld – aan de Turks-Israëliëse samenwerking grote schade toe. Tegelijk betekenden de Arabische opstanden dat de publieke opinie in Egypte en elders zich meer vrijelijk kon uiten en daaruit bleek vaak een sterkere anti-Israëliëse gezindheid (de aanval op de Israëliëse ambassade in Cairo). De nieuwe machthebbers kunnen zich hier niet geheel aan onttrekken. De Egyptische militaire top (en zelfs de Moslim Broederschap) zullen het vredesverdrag met Israël niet op het spel zetten (al was het alleen maar om de hulp van de Verenigde Staten niet in gevaar te brengen), maar een kritischer toon en stellingname zijn wel te verwachten en nu al zichtbaar.

Israël zelf was door de gebeurtenissen in de buurlanden ook overvallen en had er geen duidelijk antwoord op. Enerzijds kon het democratische ontwikkelingen moeilijk afwijzen, anderzijds vreesde het de gevolgen van de dreigende instabiliteit in de gehele regio. De regering-Netanyahu koos voor afwachten en het voorlopig (weer) in het vriesvak leggen van het vredesoverleg met de Palestijnen. De laatsten zullen (indien de verzoening tussen Hamas en Fatah stand houdt) uit deze positie strategisch voordeel kunnen behalen. De Palestijnse aanvraag van het VN-lidmaatschap kan zeker niet los gezien worden van de recente ontwikkelingen in de Arabische wereld, waar de volken (met instemming van de wereld) hun rechten opeisten. Ook dit plaatste Israël en de Verenigde Staten in een moeilijke positie.

Internationale gevolgen

Net zomin als Israël waren de Verenigde Staten voorbereid op de Arabische omwentelingen, al had Washington wel herhaaldelijk (maar vaak wat dubbelzinnig) in Arabische hoofdsteden op hervormingen aangedrongen. De opstanden brachten Amerika, Europa, Rusland en China dan ook in verlegenheid. Het Westen preten-

deerde vrijheid, democratie en de naleving van mensenrechten in de Arabische wereld te willen bevorderen. Maar in de praktijk steunde het al decennia lang dictatoriale regimes, die garant zeiden te staan voor de *status quo*. Die regimes zelf rechtvaardigden hun autoritair bewind vaak uit de noodzaak het veldwinnend islamitisch radicalisme in te dammen. Democratische verkiezingen in Algerije (1991), de Gazastrook (2006) en Libanon hadden immers al laten zien hoe sterk islamisten uit de stembus zouden kunnen komen.

President George W. Bush had democratisering tot speerpunt van zijn *Greater Middle East*-beleid gemaakt, te beginnen met de democratisering van Irak. Zijn opvolger Barack Obama drong bij zijn Arabische bondgenoten op democratische hervormingen aan, maar had daarbij ook meer evolutie dan revolutie voor ogen. In werkelijkheid bleven zowel de Verenigde Staten als Europa tot vrijwel het laatste moment nauwe relaties met de zittende bevriende dictaturen onderhouden. Toen die regimes uiteindelijk begonnen te wankelen, stonden de Westerse regeringen voor een dilemma tussen democratische idealen, korte-termijn-eigenbelang en stabiliteit. Uiteindelijk moesten ze in Tunesië en Egypte de werkelijkheid onder ogen zien en met de nieuwe machthebbers in zee gaan. Maar in het bijzonder de Amerikaanse en Franse geloofwaardigheid waren natuurlijk wel aangetast, aangezien zij zolang de vorige regimes de hand boven het hoofd hadden gehouden. Het bevestigde eens te meer het bestaande Arabische beeld dat het Westen met twee maten meet en in veel gevallen (Saoedi-Arabië en de Golfstaten) die dubbele standaarden blijft hanteren. Over het neerslaan van de protesten in Bahrein heerste in het Westen overigens een opvallend stilzwijgen.

De Verenigde Staten, maar vooral Groot-Brittannië en Frankrijk, schaarden zich echter al snel achter het verzet tegen de Libische leider Kaddafi. Ongetwijfeld heeft hierbij ook een rol gespeeld dat de kolonel al nooit als een betrouwbare bondgenoot was gezien en dat Libië

over grote olie- en gasvoorraden beschikt. Ook het Syrische Ba'th-regime (met nauwe banden met Iran) kon zich al vele jaren niet in de Westerse sympathie verheugen. Dit verklaart wellicht de Amerikaanse en Europese aandrang op sancties. Dat hier geen militair optreden werd overwogen, heeft waarschijnlijk te maken met het geringe economische belang van Syrië en het risico dat een ineenstorting van het bewind grote regionale spanningen en conflicten teweeg kan brengen.

De ontwikkelingen in de Arabische wereld bliezen de discussie over de humanitaire interventie nieuw leven in. De zogenaamde *Responsibility to Protect* (R2P), in 2005 door de Algemene Vergadering van de VN geïntroduceerd, hield in dat de internationale gemeenschap mag of moet ingrijpen indien regeringen hun eigen bevolking niet beschermen of aanvallen. Dit lag uitdrukkelijk ten grondslag aan de VN-resoluties 1970 en 1973 tegen Libië (een wapenembargo en een *no fly-zone* om de burgers te beschermen). Bij de uitvoering in de NAVO-operatie *Unified Protector* kunnen niettemin vragen gesteld worden. Zo is verreweg het grootste aantal burger-slachtoffers in Libië gevallen na het NAVO-optreden. Maar principiële nog is de vraag of de betrokken lidstaten de VN-resoluties niet teveel 'opgerekt' hebben door hun eigenlijke doel (*regime change*) na te streven. In de inzet van troepen op de grond was immers door de VN-Veilighedsraad niet voorzien, terwijl daarvan blijkens allerlei rapporten wel degelijk sprake is geweest.

Een resolutie die sancties tegen Syrië in het vooruitzicht stelde, haalde het binnen de Veiligheidsraad niet, door een veto van de Russen en de Chinezen. Inmenging in interne aangelegenheden bleek voor hen in dit geval toch een brug te ver. De discussie over de humanitaire interventie heeft over de gehele wereld door het bloedige verloop van de Arabische opstanden een nieuwe impuls gekregen en zal ongetwijfeld worden voortgezet.

Maken we begin november 2011, na bijna een jaar Arabisch volksverzet tegen autoritaire regimes, een voorlopige balans op, dan kunnen we vaststellen dat er wel degelijk ingrijpende zo niet revolutionaire veranderingen hebben plaats gevonden. De doelstellingen van meer vrijheid, openheid en vooral meer welvaart en een eerlijker verdeling ervan zullen voorlopig niet bereikt zullen worden. Maar het volk is de straat opgegaan, de angstbarrière is doorbroken, autoritair leiderschap is niet langer vanzelfsprekend. De staat heeft het monopolie over de informatievoorziening verloren, en daarmee heeft de bevolking in de Arabische wereld een stem gekregen, die niet gemakkelijk meer tot zwijgen gebracht kan worden. Bovendien heeft een en ander gevolgen voor de internationale en regionale machtsverhoudingen gehad, die nu nog niet geheel kunnen worden overzien.

- Drs. Ruud Hoff, politicoloog, is Midden-Oostendeskundige en doceert aan de Hogeschool te Utrecht. Hij is lid van de redactieraad van *VNForum*.

Noten

- ¹ Lisa Anderson, 'Demystifying the Arab Spring: Parsing the Differences between Tunisia, Egypt and Lybia', in: *Foreign Affairs*, May/June 2011.
- ² Tarek Osman, *Egypte, een geschiedenis van Nasser tot Mubarak*, Amsterdam: Bulaq, 2011 (*Egypt on the Brink, from Nasser to Mubarak*); Jeff Martini & Julie Taylor, 'Commanding Democracy in Egypt: the Military's Attempt to Manage the Future', in: *Foreign Affairs*, September/October 2011.
- ³ Over veranderingen in journalistiek en publieke opinie in de afgelopen jaren in de Arabische wereld, zie: Marc Lynch, *Voices of the New Arab Public, Iraq, Al-Jazeera, and Middle East Politics Today*, New York: Columbia University Press, 2005; Lawrence Pintak, *The New Arab Journalist: Mission and Identity in a Time of Turmoil*, Londen: IB Tauris, 2011; en David Gardner, *Last Chance, The Middle East in the Balance*, New York: IB Tauris, 2009.

Libië: humaniteit boven soevereiniteit

door Kees Homan*

Nationale soevereiniteit is sinds de Vrede van Westfalen in 1648 het organisatorische uitgangspunt van de wereldpolitiek. Staatssoevereiniteit houdt in dat een regering de volledige en exclusieve bevoegdheid heeft het gezag over haar eigen grondgebied uit te oefenen. Dit principe is vastgelegd in het Handvest van de Verenigde Naties. Het verplicht de leden 'zich te onthouden van bedreiging met of gebruik van geweld tegen de territoriale integriteit of politieke onafhankelijkheid van elke staat'. Maar de tijden zijn inmiddels fundamenteel veranderd, waarbij humaniteit boven soevereiniteit is komen te staan. De machtswisseling in Libië is hiervan een sprekend voorbeeld.

Internationale orde / nationale orde

Het in het VN-Handvest vastgelegde beginsel van staatssoevereiniteit is in de huidige mondiale verhoudingen dusdanig geërodeerd, dat het steeds minder aanspraak kan maken op onaanstaaftbaarheid. Dit niet alleen ten gevolge van krachten als globalisering, internationale samenwerking en democratisering, maar ook door de ruime aandacht die is ontstaan voor de humanitaire imperatief in de internationale politiek. Steeds meer groeit het besef dat de nationale en internationale ordes nauw samenhangen. Beide ontleen ze hun legitimiteit en stabiliteit voor een belangrijk deel aan hun vermogen individuen of groepen te beschermen tegen willekeur.

Zo introduceerde het *United Nations Development Programme* (UNDP) het concept van menselijke veiligheid ('human security') in 1994. Dit concept neemt eerder personen dan staten als uitgangspunt en beschouwt de veiligheid van personen als een integraal onderdeel van internationale vrede en veiligheid. Hoewel erkend wordt dat de veiligheid van staten essentieel is, blijkt dit immers niet altijd voldoende te

zijn om de veiligheid en het welzijn van mensen te verzekeren.

'R2P': *Responsibility to Protect*

Het rapport van de *International Commission on Intervention and State Sovereignty* uit 2001 over de 'responsibility to protect' (R2P) is een nieuwe ontwikkeling op het gebied van menselijke veiligheid. Op initiatief van de Canadese regering heeft de International Commission on Intervention and State Sovereignty toen enkele jaren nagedacht over de wijze waarop de internationale gemeenschap zou moeten reageren op crises zoals in Rwanda en Darfur. Wat houdt R2P nu in? Vertrekpunt hierin is niet het recht op interventie, maar de verantwoordelijkheid om te beschermen. Deze doctrine bevestigt dat het in eerste instantie de staat is die verantwoordelijk is voor de bescherming van zijn eigen burgers. Anders gezegd: iedere staat heeft de primaire plicht zijn eigen bevolking te beschermen tegen ernstige en voortdurende schendingen van mensenrechten. Soevereiniteit wordt daarbij opgevat in termen van verantwoordelijkheid en niet in termen van rechten van de staat.

Pas wanneer de staat niet bij machte of niet bereid is zijn burgers te beschermen, gaat de plicht te beschermen over op de internationale gemeenschap. Deze dient dan passende actie te ondernemen, met inbegrip van in laatste instantie – en indien de VN-Veiligheidsraad hiermee instemt – militaire actie.

R2P: vijf basiscriteria

De toenmalig VN-secretaris-generaal Kofi Annan noemde in zijn rapport *In Larger Freedom* in 2005 voor R2P de volgende vijf basiscriteria waaronder de Veiligheidsraad het gebruik van geweld zou mogen goedkeuren, of zelfs zou behoren goed te keuren: 1 De ernst van de dreiging voor de staat of voor de veiligheid van de mens moet voldoende duidelijk en ernstig zijn om het gebruik van geweld te rechtvaardigen; 2 De interveniërende staat/staten moet(en) de juiste intentie hebben; 3 De interventie moet een laatste redmiddel zijn, dat wil zeggen dat alle vreedzame middelen moeten zijn uitgeput; 4 De ingezette middelen moeten proportioneel zijn; en 5 Er moet een redelijke kans zijn dat de interventie ook tot een daadwerkelijke beëindiging van de mensenrechtenschendingen leidt.

VN-Wereldtop 2005

Op de VN-Wereldtop in september 2005 hebben 170 landen de doctrine van R2P in het Slotdocument aanvaard; vervolgens is de doctrine door de Algemene Vergadering via een resolutie aangenomen. Daarmee heeft R2P ook binnen de internationale gemeenschap vaste voet aan de grond gekregen. Wél is te betreuren dat de vijf basiscriteria van Kofi Annan niet in de slotverklaring zijn opgenomen. Tegenstanders hiervan waren aan de ene kant de Verenigde Staten, die zich zorgen maakten dat het hun vrijheid van handelen zou beperken, en aan de andere kant Rusland en China, die vreesden dat het zou kunnen aanmoedigen tot acties waarbij de Veiligheidsraad gepasseerd zou worden.

Vervolgens toonde de internationale gemeenschap echter weinig animo voor humanitaire

interventies. Een belangrijke oorzaak van deze terughoudendheid was de door de Verenigde Staten geleide interventie in Irak in 2003, die veel kritiek had uitgelokt. Zo vreesden kleine landen dat het recht op humanitaire interventie door de grote landen misbruikt zou worden voor motieven van nationaal belang.

Arabische Lente

Begin 2011 brak de 'Arabische Lente' aan. De opstanden van de bevolking in Egypte en Tunesië maakten een eind aan de regimes in deze landen, maar in Libië was Kadhafi vastbesloten geweld te gebruiken om aan de macht te blijven. Na enkele initiële protesten half januari, werden de demonstraties snel zeer heftig. Dit was ten dele vanwege het optreden van het regime en ten dele omdat afvalligen van de regering en het leger de oprichting van een gewapende oppositiegroep, de Interim Nationale Overgangsraad, mogelijk maakten. Aanvankelijk boekten de rebellen snelle successen door de steden Benghazi en Tobruk onder controle te krijgen en te verklaren dat dit tevens het geval was met de meeste andere grote steden.

Regionale organisaties

Regionale organisaties waren inmiddels een belangrijke rol gaan spelen door de voorwaarden te scheppen waaronder de Veiligheidsraad dwangmaatregelen zou kunnen overwegen. Het eerste signaal dat een relevante regionale overeenstemming een robuust internationaal antwoord mogelijk zou maken kwam op 22 februari van dit jaar, toen de Arabische Liga de deelname van Libië aan de Liga opschoot tot het geweld was gestopt. De Vredes en Veiligheids Raad van de Afrikaanse Unie bracht een dag later, op 23 februari, een communiqué uit, dat het niet-discriminerend en excessief gebruik van geweld en van dodelijke wapens tegen vreedzame protesterende personen veroordeelde, welke in strijd was met mensenrechten en het Internationaal Humanitair Recht. Kadhafi antwoordde immers met bruut geweld op de

legitieme aspiraties van het Libische volk voor democratie, politieke hervorming, gerechtigheid en sociaal-economische ontwikkeling.

Activisme van het VN-Secretariaat en de relatief forse standpunten van regionale organisaties creëerden de context voor de beraadslagingen van de Veiligheidsraad over de crisis. Vanaf het begin steunden Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk een harde lijn, terwijl de Amerikaanse regering terughoudender was, in het bijzonder ten aanzien van potentiële militaire opties. De Veiligheidsraad hield informele consultaties op 22 februari en onder-secretaris-generaal voor Politieke Zaken, Lynn Pascoe, stelde de Raad op de hoogte van de ontwikkelingen. Hierna gaf de Raad een perscommuniqué uit, dat de verklaring van de Arabische Liga, van eerder die dag, verwelkomde. De Veiligheidsraad uitte tevens zijn grote zorg over de situatie in Libië, veroordeelde het gebruik van geweld tegen burgers en riep de Libische regering op, aan haar verantwoordelijkheid om te beschermen te voldoen; de Raad beloofde tevens de situatie nauwgezet te monitoren.

Resolutie 1970

Vier dagen later, op 26 februari, nam na verdere consultaties de Veiligheidsraad unaniem Resolutie 1970 aan. Hierin werden vooralsnog niet-militaire dwangmaatregelen – overeenkomstig artikel 41 van het VN-Handvest – afgekondigd tegen het regime van Kadhafi. De resolutie veroordeelde onder meer ‘de wijdverspreide en systematische aanvallen’ tegen burgers die, zo merkte de Resolutie op, ‘als misdrijven tegen de mensheid zouden kunnen worden aangemerkt’. De Raad verwelkomde de eerdere kritiek van de Arabische Liga, de Afrikaanse Unie en de Organisatie van de Islamitische Conferentie op de Libische overheid. De Raad onderstreepte ook de verantwoordelijkheid van de Libische regering om haar burgers te beschermen. Handelend onder hoofdstuk VII van het VN-Handvest, eiste de Raad een onmiddellijk eind aan het geweld en drong er bij Kadhafi’s regering op aan veilige

doortocht voor humanitaire en medische voorraden te verzekeren. De Raad verwees ook de situatie in Libië sinds 15 februari naar de aanklager bij het Internationaal Strafhof en het stelde een wapenembargo tegen het land in. Reisverboden voor onbepaalde tijd werden opgelegd aan zestien individuele leden van het Libische regime, terwijl de financiële tegoeden van zes leden van het regime voor onbepaalde tijd werden bevroren. De Raad stelde ook een sanctiecomité in, om de uitvoering van deze maatregelen te monitoren, en het riep lidstaten op humanitaire en hieraan gerelateerde assistentie beschikbaar te stellen.

Resolutie 1970 bleek vrijwel niet controversieel te zijn. Sommige leden van de Veiligheidsraad lieten in de informele consultaties wel weten dat ze geen voorbereidingen troffen om meer dwangmaatregelen aan te bevelen. Er werd toen alom gedacht dat China, India en mogelijk Brazilië de Russische visie deelden dat een regeling van de situatie in Libië alleen mogelijk was met politieke middelen. Het regime van Kadhafi reageerde op 2 maart van dit jaar met de mededeling aan de VN-Veiligheidsraad dat de veroordeling van Libië door de Raad prematuur was en verzocht tevens dat Resolutie 1970 opgeschort zou worden tot de beschuldigingen tegen Libië bevestigd waren.

Resolutie 1973

Halverwege maart hadden Kadhafi’s troepen de meeste gebieden die bezet waren door de rebellen echter weer onder controle en stonden ze op het punt Benghazi, het belangrijkste bolwerk van de rebellen, aan te vallen. Kadhafi dreigde deze één miljoen mensen tellende stad ‘huis voor huis’ schoon te vegen. In deze algehele verslechtering van de situatie vroeg de Arabische Liga op 12 maart, nadat zij gesteld had dat het regime van Kadhafi zijn legitimiteit had verspeeld, om de instelling van een vliegverbod en ‘safe areas’ ter bescherming van de burgerbevolking. De Organisatie van de Islamitische Conferentie sprak zich in vergelijkbare bewoordingen uit.



De voormalige dictator van Libië Moammar al-Kadhafi

De internationale gemeenschap besloot toen, tot verrassing van vele deskundigen, over te gaan tot actie. De Veiligheidsraad nam op 17 maart jl. Resolutie 1973 aan, met tien stemmen voor en vijf onthoudingen (Brazilië, China, Duitsland, India en de Russische Federatie). In de preambule van de Resolutie betreunde de Raad dat de Libische autoriteiten hadden gefaald in de naleving van Resolutie 1970, dat zij primair verantwoordelijk waren voor de bescherming van de Libische bevolking en gaf de Raad aan dat de situatie in Libië nog altijd een bedreiging voor de internationale vrede en veiligheid vormde. De Raad eist onder Hoofdstuk VII van het VN-Handvest de onmiddellijke instelling van een staakt-het-vuren en een volledig eind aan het geweld en aan alle aanvallen tegen en mishandelingen van burgers. Het belangrijkste was echter dat de veelomvattende Resolutie ook paragrafen omvatte over de instelling van een 'no-fly zone', die eveneens tot doel had burgers te beschermen, en paragrafen over de handhaving van het wapenembargo en de bevrozing van de financiële tegoeden van de Libische machthebbers. De

Resolutie sloot de aanwezigheid van een buitenlandse bezettingsmacht echter uit.

Militaire interventie

Direct na aanvaarding van Resolutie 1973 bombardeerden Franse gevechtsvliegtuigen tanks en andere wapensystemen, die op het punt stonden tegen de bevolking van Benghazi te worden ingezet. De Franse actie heeft daarmee daadwerkelijk voorkomen dat er misdrijven tegen de menselijkheid werden gepleegd en vormt derhalve een schoolvoorbeeld van de toepassing van de 'responsibility to react' in de praktijk. Nadat de Amerikanen de luchtafweer van het regime van Kadhafi hadden uitgeschakeld, droegen zij de leiding van de operatie 'Odyssey Dawn' over aan de NAVO, die vervolgens de naam 'Unified Protection' kreeg.

Na vele maanden van strijd, beëindigden de rebellen op 20 oktober jl., met de dood van Kadhafi in zijn geboorteplaats Sirte, het tweeëntwintig jaren durende bewind van deze dictator.

Tijdens een ceremonie in de oostelijke stad Benghazi verklaarden de nieuwe machthebbers drie dagen later het Noord-Afrikaanse land officieel bevrijd.

Kanttekeningen bij de interventie

Bij de interventie in Libië was sprake van een humanitaire operatie die volledig in overeenstemming met de R2P-doctrine werd ondernomen. Interventie was immers noodzakelijk om een humanitaire catastrofe te stoppen, die alleen mogelijk was door militaire actie. Zoals te verwachten viel, zijn er kritische kanttekeningen bij de interventie in Libië geplaatst. Zo schreef een van de geestelijke vaders van R2P, Gareth Evans, in de *Sydney Morning Herald* op 24 maart dat een militaire actie die bedoeld was Kadhafi te doden of uit het zadel te tillen of anderszids een overwinning van de rebellen te steunen, 'eenvoudigweg niet toegestaan is onder de expliciete wettelijke termen van VN-resolutie 1973. Noch is dit toegestaan onder de morele beginselen van de responsibility to protect.' Ook bestond er geen duidelijkheid over de einddoelen of criteria voor succes, en was er al gauw sprake van een zgn. 'mission creep', of te wel het 'oprekken' van de missie, toen Cameron, Obama en Sarkozy verklaarden dat het regime van Kadhafi moest verdwijnen. De vraag is overigens in hoeverre de bescherming van de bevolking mogelijk zou zijn geweest wanneer Kadhafi was aangebleven.

Tevens was er kritiek op de selectiviteit in de toepassing van de R2P-doctrine. Waarom werd er op grond van R2P niet geïntervenieerd in Bahrein, Syrië en Jemen? Het was echter al spoedig duidelijk dat, gezien de kritiek van China en Rusland op de uitvoering van Resolutie 1973, hiervoor geen mandaat van de Veiligheidsraad mogelijk was. Bovendien hadden de Britten al te kennen gegeven dat ze hiervoor ook niet meer de middelen hadden. Het is ook nooit een valide excuus om het verlenen van hulp in een mensbedreigende situatie na te laten, omdat men niet overal hulp kan verlenen.

Ook de 'no fly zone' als concept om de bevolking te beschermen, ondervond kritiek. Resolutie 1973 sloot echter uitdrukkelijk de inzet van buitenlandse troepen op Libisch grondgebied uit. Het was in ieder geval een goede zaak dat de gevechten op de grond door de rebellen werden gevoerd; tenslotte waren zij tegen hun dictator in opstand gekomen en waren zij bereid voor hun land te vechten. Bovendien konden zij nu claimen dat de overwinning hun, en alleen hun, succes was.

Ging het om de olie?

Weer andere critici beweerden dat de interventie in Libië om olie ging. Maar dat lijkt erg onwaarschijnlijk. Libië was reeds geïntegreerd in de internationale oliemarkten en had voor miljarden dollars overeenkomsten afgesloten met BP, ENI, etc. Geen van deze firma's zou hun contracten in gevaar willen brengen met het verdwijnen van de heerser die ze had ondertekend. Zij hadden immers al een trauma beleefd aan de competitie om na-oorlogse Irakese contracten. Hierbij waren ze er minder goed uitgekomen dan ze wel hadden gewild. Bovendien zou een NAVO-interventie de olieprijs waarschijnlijk doen stijgen. Hierop zat geen enkele westerse leider, waaronder Barack Obama, te wachten.

Was het neo-kolonialisme?

Ten slotte waren er ook critici die de interventie als een neo-koloniaal ingrijpen beschouwden; 35 prominente Arabische intellectuelen en meer dan 200 Arabische organisaties hadden echter een brief ondertekend waarin zij gepleit hadden voor de snelle instelling van een door de VN gemandateerde 'no fly zone' boven Libië.

Humanitaire motieven...

Politieke motieven bij interventies zijn niet altijd eenduidig en transparant. In het geval van Libië zijn er echter geen goede redenen om eraan te twifelen dat humanitaire motieven dominant zijn geweest. In ieder geval blijft overeind staan dat, tegen alle verwachtingen in, de R2P-doctrine toch levensvatbaar blijkt te zijn!

Slotopmerkingen

Tot 2011 is er geen enkele missie geautoriseerd door de VN-Veiligheidsraad, die zo expliciet het nieuwe R2P-beginsel noemt als in de Resoluties 1970 en 1973. Wél hebben individuele staten tevergeefs eerder een beroep gedaan op R2P. Zo beriep Rusland zich in 2008 op R2P om de aanval op Georgië te rechtvaardigen. Frankrijk beriep zich hetzelfde jaar na de cycloon in Myanmar op R2P, door te bepleiten dat humanitaire hulp desnoods met geweld gebracht moest worden als het regime bleef weigeren humanitaire hulporganisaties tot zijn grondgebied toe te laten. Maar uiteindelijk haalde Frankrijk bakzeil vanwege het door Rusland en China dreigen met een veto.

Voor de eerste keer hebben het internationaal recht en de grote mogelijkheden zowel de rechten van burgers erkend, alsmede een speciale relatie tussen de overheid en zijn burgers, namelijk een relatie van bescherming. De aard van soevereiniteit zelf is dus veranderd: de legitimiteit van overheden wordt niet alleen bepaald

door hun controle over een grondgebied en over een bevolking, maar ook hoe ze die controle uitoefenen. Als ze falen in die verplichting, heeft de internationale gemeenschap de verantwoordelijkheid die burgers te beschermen.

De meest dominante reden voor de doctrine van niet-interventie was in de eerste plaats dat het zwakkere staten tegen sterkere staten beschermde, onder de vooronderstelling dat het ergste dat een staat en zijn bevolking kon overkomen, een invasie was of enig ander gebruik van geweld door een andere staat. Dat was zinvol in de 19de eeuw en een groot deel van de 20ste eeuw. Maar in de 21ste eeuw lopen bevolkingen vaak een gelijkwaardig of groter risico met hun eigen overheden dan met andere staten. In een wereld van overheden en burgers, is de verantwoordelijkheid om te beschermen dan ook de basis voor een nieuwe manier om over soevereiniteit te denken.

* Generaal-majoor der mariniers b.d. Kees Homan is verbonden aan het Instituut Clingendael, Den Haag.

enten • Signalementen • Signalementen • Signa

Overeenstemming op VN-klimaatop

De zeventiende klimaatop van de Verenigde Naties in Durban, Zuid Afrika, is na een recordlange vergadermarathon tot overeenstemming gekomen.

De 194 deelnemers kwamen een route en tijdspad voor een bindend klimaatakkoord overeen, dat na 2020 in werking treedt. Tot die tijd zal het Kyoto-protocol verlengd worden. De Deense eurocommissaris Connie Hedegaard was zeer te spreken over het resultaat om een concreet plan en een tijdspad op te stellen: 'De EU heeft haar belangrijkste doel voor de conferentie bereikt.'

Volgens de milieufdeling van de Verenigde Naties tellen echter niet de afspraken van Durban,

maar vooral de daden erna. De grote vraag die bij velen heerst, is hoe en wanneer dit wordt omgezet in terugdringing van de uitstoot, zo stelt UNEP-chef Achim Steiner. Het hoofd van het VN-klimaatbureau Unfccc, Christiana Figueres, toonde zich tevreden. Ze sprak van een 'historische conferentie'.

Volgens de Amerikaanse klimaatgezant Todd Stern waren de harde onderhandelingen de moeite waard: 'Voor het eerst is er een overeenkomst om te onderhandelen over een juridisch bindend akkoord, een juridisch instrument dat van toepassing is op alle landen – dat is iets nieuws. Dat betekent dus ook voor China, India en Brazilië, en ze kunnen er niet meer omheen draaien.'

Bron: *internet, nu.nl*, 11 december 2011

Lidmaatschap Palestina: VN in alle staten

*door Paul de Waart**

De gangbare weg voor de aanvraag van het VN-lidmaatschap is een brief aan de Secretaris-Generaal van de VN, behandeling in de Veiligheidsraad (VR), en besluit van de Algemene Vergadering (AV).¹ Een besluit van de AV behoeft een positief advies van twee derde meerderheid in de VR, d.w.z. ten minste negen leden zonder tegenstem van een permanent lid. Ook niet-permanente leden kunnen voorkomen dat de vereiste meerderheid wordt gehaald, zelfs indien alle vijf permanente leden voor zijn.

Israël heeft, net als andere staten, destijds de gangbare weg bewandeld. Palestina heeft dat nu ook gedaan. Indien de aanvraag de vereiste meerderheid krijgt, zal waarschijnlijk ten minste een permanent lid – de Verenigde Staten – zijn veto uitspreken.² De vraag is echter of dat veto de aanvraag kan blokkeren. Anders dan Israël heeft Palestina als enig overgebleven Volkenbondmandaat met een A-status namelijk het recht om als onafhankelijke staat te worden opgenomen in de internationale gemeenschap. Indien de AV aarzelt of zij een veto kan negeren, zou zij advies moeten vragen aan het Internationaal Gerechtshof (IGH).

Palestijnse aanvraag

Op 23 september 2011 heeft Palestina het volledige lidmaatschap van de VN aangevraagd, op basis van de grenzen van het in 1967 door Israël bezette Palestijnse gebied. Het deed daarbij geen beroep op de A-status van het Volkenbondmandaat voor Palestina, maar op VN-resoluties.³ Opvallend was de verwijzing naar de paragraaf in de Verdeelresolutie over toelating tot VN-lidmaatschap.⁴ Zij gaat er namelijk aan voorbij dat de aanspraak van Palestina op lidmaatschap berust op het Volkenbondmandaat en niet op VN-resoluties. De verwijzing suggereert

voorts dat de huidige aanvraag van Palestina gelijkwaardig zou zijn aan die van Israël in 1949. Daarvan is geen sprake.

De positie van Palestina wortelt in het Volkenbondmandaat.⁵ In het geval van Israël was er sprake van afscheiding van Palestina.⁶ Dat verklaart wellicht dat de enkele aankondiging van de aanvraag eerder dit jaar door Palestina de VN in alle staten bracht en een hevige pennenstrijd veroorzaakte tussen voor- en tegenstanders.⁷ Vooral Israël en de VS zetten alle zeilen bij om Palestina van het plan af te brengen. Ook Nederland spande zich in om steun van de Europese Unie te voorkomen. Dit keer liet Palestina zich niet meer van de wijs brengen. Het deed niets meer of minder dan uitvoering te geven aan het programma van de Palestijnse Nationale Autoriteit uit augustus 2009 om binnen twee jaar de bezetting te beëindigen en de staat op te bouwen.⁸ Dat programma had immers zelfs de steun gekregen van het Kwartet.⁹

Bijzondere karakter Mandaat voor Palestina

Palestina is niet zomaar een staat; het is het enige Volkenbondmandaat met een A-status, waarvan bij de ontbinding van de Volkenbond op 18 april

1946 de voorlopige erkenning van het bestaan als onafhankelijke natie nog niet was omgezet in volledige onafhankelijkheid.¹⁰ De overige vier – Jordanië, Libanon, Irak en Syrië – waren na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog onafhankelijke leden van de internationale gemeenschap geworden. Libanon en Syrië konden aldus al op 4 oktober 1945 toetreden tot de VN. Irak werd op 21 december van dat jaar in de VN opgenomen. Jordanië kreeg die mogelijkheid pas op 14 december 1955, als onderdeel van een ‘package deal’ in de VR. Tot dan toe hadden de Amerikanen zich in de VR tegen toelating van Jordanië verzet wegens de Palestijnse kwestie.¹¹ Oorzaak van het uitblijven van een regeling daarvan was de erkenning door de Volkenbond van de bijzondere band van het Joodse volk met de beoogde Palestijnse staat en de opdracht aan Groot-Brittannië als mandataris tot vestiging van een Joods nationaal tehuis aldaar. Het mandaat gaf de Joden overall ter wereld het recht naar Palestina te emigreren en ook het recht op Palestijns burgerschap (nationaliteit). Een tweede uitzondering was de internationale bescherming van de heilige plaatsen.¹² Dat bijzondere karakter tastte de uitvoerbaarheid van het mandaat aan, maar niet de rechtsgeldigheid ervan:

Therefore the only way in which the Balfour Declaration could be reconciled with the League of Nations Covenant as it was subsequently incorporated in the Mandate, would be to conclude that both Palestine's indigenous Jewish and Arab inhabitants had a claim on the basis of the principle of self-determination. But how this could be realised was another matter entirely, and indeed is something which has never been resolved and which still is a source of controversy today. (...) Was the Zionist project to create a Jewish national home in Palestine lawful? It was certainly novel. On the face of things it seemed lawful.¹³

Twee-statenoplossing

Het recht op immigratie en dat op burgerschap hadden een grote invloed op de samenstelling

van de bevolking en op de staatsvorming van Palestina binnen het grondgebied van de Westelijke Jordaanoever en de Strook van Gaza.¹⁴ De mandataris slaagde er dan ook niet in de onafhankelijkheid van Palestina als één staat te bewerkstelligen. Hij stelde daarom in 1939 de mandaatcommissie van de Volkenbond voor er twee staten van te maken: een Arabische en een Joodse staat. De mandaatcommissie heeft dit idee doorgeleid naar de Volkenbondraad als toezichtsorgaan. Het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog stak een spaak in het wiel, in die zin dat de Raad niet meer bijeen is geweest om een besluit te nemen.

De opheffing van de Volkenbond in 1946 hield niet in dat ook het mandaat verviel. De verantwoordelijkheid voor het toezicht daarop ging alleen over van de Volkenbondraad naar de AV.¹⁵ Dat houdt in dat de VN het mandaat voor Palestina kunnen beëindigen door te verklaren dat Palestina een onafhankelijke staat is en toe te laten tot het VN-lidmaatschap. De aanvaarding van de Verdeelresolutie heeft daarin geen verandering gebracht. Deze resolutie bracht weliswaar niet de beoogde verdeling tot stand in een Arabische en een Joodse staat met een aparte status voor Jeruzalem, maar maakte evenmin inbreuk op de positie als staat van Palestina krachtens het Volkenbondmandaat.¹⁶

De AV beschouwde haar plan voor de verdeling van Palestina als een aanbeveling aan de mandataris en alle andere leden van de VN. Dat plan begon met de constatering dat het Mandaat voor Palestina zo spoedig mogelijk zou beëindigen en in geen geval later dan 1 augustus 1948. De VN hebben het plan weliswaar aanvaard, maar de uitvoering ervan is afgesprongen op de weigering van de mandataris en de VR er uitvoering aan te geven. Wel had de aanvaarding, al of niet terecht, de beëindiging van het mandaat tot gevolg.¹⁷ Dat ontsloeg de AV echter niet van haar plicht Palestina tot onafhankelijkheid te brengen. De toelating van Israël tot het VN-lidmaatschap tastte de internationale status van Palestina als voormalig A-mandaat en de daar-

aan verbonden aanspraak van Palestina op erkenning als staat door de VN niet aan.

Toelating van Israël

De rechtsbron van Israël als staat was niet de Verdeelresolutie, maar de Afkondiging van Onafhankelijkheid van 4 mei 1948. Dit uitroepen van de staat Israël was een eenzijdige handeling, die niet het karakter van Palestina als staat aantastte, maar alleen het grondgebied daarvan beperkte. Of de afscheiding in 1948 al of niet rechtmatig was, is een academische kwestie sinds de toelating van Israël tot het lidmaatschap van de VN in 1949. Dit geschiedde volgens de gebruikelijke procedure, zoals blijkt uit de AV-resolutie. Het enige bijzondere daarin was de verwijzing naar de resoluties over de verdeling en het recht op terugkeer.¹⁸ Volkenrechtelijk bevestigde deze verwijzing het karakter van de afscheiding.¹⁹ Zij ontnam namelijk Israël de aanspraak op het hele grondgebied van het voormalige mandaat en onderstreepte dat deze afscheiding aan de daaruit verdreven inwoners niet het recht ontnam op terugkeer of schadevergoeding.²⁰ De toelating van Israël was een uitzondering op het recht op staat-zijn van het A-mandaat als één geheel. Zij hield in dat het grondgebied van Palestina zich voortaan uitstrekte tot de Strook van Gaza en de Westelijke Jordaanoever, met inbegrip van Oost Jeruzalem, sindsdien beheerd namens de VN door Egypte respectievelijk Jordanië tot de Israëlische bezetting in 1967. Sinds zijn toelating tot de VN mocht Israël zijn eigen grondgebied niet vergroten door verovering op Palestina, waarvan de internationale status als voormalig mandaat de verantwoordelijkheid is van de VN en niet van Egypte en Jordanië, ook al zouden deze landen zich schuldig hebben gemaakt aan agressie tegen Israël.

Toelating van Palestina

Het recht op staat-zijn heeft het restant van het Palestijnse mandaatgebied niet verloren. Voor de daar wonende Palestijnse bevolking is er

geen sprake van afscheiding, maar van verzilveren van het eigenstandige recht. Volgens het Volkenbondverdrag hadden A-mandaten tot het lidmaatschap kunnen worden toegelaten door de Vergadering met twee derde meerderheid.²¹ Voor de beëindiging van een mandaat was de toestemming van de Raad niet nodig.²² Dat van de mogelijkheid destijds geen gebruik is gemaakt was wellicht te wijten aan de controverse tussen de Vergadering en de Raad over het toezicht op en bestuur van mandaatgebieden. De Raad wilde of kon de belangrijkste mandatarissen Groot-Brittannië en Frankrijk niet bruuskeren. De Mandatencommissie van onafhankelijke leden kon zich wat meer afstand veroorloven en genoot daarbij de steun van de Vergadering. De oplopende spanningen in de wereld voorafgaand aan de Tweede Wereldoorlog maakten het de Vergadering moeilijk om gevoelige kwesties aan te vatten.²³ Tijdens de oorlog zijn de werkzaamheden van de Volkenbond opgeschort. Deze achtergrond is van belang voor de actie van Palestina in de VN. Zij zou de AV aanleiding kunnen geven om aan het IGH de vraag voor te leggen of het niet haar bevoegdheid is zelfstandig te besluiten over de toelating van Palestina.

De onafhankelijkheidsverklaring van Palestina gaf staten de gelegenheid om tot erkenning over te gaan als basis voor diplomatieke betrekkingen. De Oslo-akkoorden schiepen in zoverre enige verwarring dat het leek alsof de Palestijnen zelf de permanente status als eindpunt van het overleg zagen en niet als uitgangspunt. De akkoorden wekken immers de indruk dat het aan Israël is te bepalen of en in welke mate het zich terugtrekt uit het sinds 1967 bezette Palestijns gebied. Artikel 1 van de 'Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements' van 13 september 1993 verklaarde immers:

It is understood that the interim arrangements are an integral part of the whole peace process and that the negotiations on the permanent status will lead to the implementation of Security Council Resolutions 242 and 338.

Israël beschouwt namelijk het ontbreken van het lidwoord 'the' in de Engelse versie van Resolutie 242 (1967) als een bevestiging van zijn recht om te bepalen of en in welke mate het zich terugtrekt uit bezet Palestijns grondgebied.²⁴ Daarvan is volkenrechtelijk geen sprake. In 1967 bezette het land namelijk niet alleen Palestijns gebied, maar ook Jordaans en Egyptisch gebied. Terugtrekking daaruit was het resultaat van een vredesverdrag met Egypte en Jordanië. De noodzaak tot terugtrekking uit bezet Palestijns gebied vloeit voort uit het staat-zijn van Palestina, voor de bescherming waarvan de VN verantwoordelijk is totdat de internationale status is beëindigd door toelating van Palestina tot het lidmaatschap van de volkenorganisatie.

Bevoegdheid Algemene Vergadering

De Veiligheidsraad zal naar verwachting de Algemene Vergadering niet adviseren Palestina tot de VN toe te laten. De Verenigde Staten onderschrijven het Israëlische standpunt dat de toelating van Palestina tot de VN schadelijk is voor het vredesproces, omdat die toelating het eindresultaat zou zijn van bilaterale onderhandelingen en niet het uitgangspunt. Deze en andere staten, waaronder ook Nederland, schaden de internationale rechtsorde doordat zij Israël feitelijk sterken in zijn overtuiging dat het nederzettingenbeleid in bezet Palestijns gebied niet in strijd is met het volkenrecht. De 'Guide to Peace in the Middle East' op de website van het Israëlische Ministerie van Buitenlandse Zaken laat daarover geen misverstand bestaan.²⁵

Het Volkenbondmandaat als oorsprong van het Palestijnse recht op staat-zijn (*statehood*) roept de vraag op of de VR het VN-lidmaatschap van Palestina kan blokkeren. Het is verdedigbaar dat dit niet zo is. Het mandaat gaf het Joodse volk alleen een aanspraak op immigratie naar Palestina en verwerving van het burgerschap van Palestina, maar niet op de vestiging van een eigen staat in een deel, laat staan het geheel van het mandaatgebied. Dat de afscheiding in 1948

van een deel van Palestina als Israël door de VN is erkend, betekende geen inlossing van de 'heilige taak der beschaving' door de volkerenorganisatie. Daarom is ten aanzien van de Israëlische aanvraag voor het VN-lidmaatschap destijds de gangbare procedure gevolgd.

Advies Internationaal Gerechtshof

Bij de huidige aanvraag van Palestina gaat het om een beëindiging van de 'sacred trust'. Ten tijde van de Volkenbond had dit kunnen gebeuren door toelating als lid door een besluit van de AV. Palestina is als mandaatgebied niet onder het trustschapstelsel van de VN geplaatst.²⁶ Dat had voor een A-mandaat ook niet erg voor de hand gelegen. Al met al is het verdedigbaar dat de AV in dit unieke geval met twee derde meerderheid over het lidmaatschap kan beslissen, ongeacht de stemming in de VR. De AV zou ten minste aan het IGH advies kunnen vragen over haar bevoegdheid bij de afhandeling van de Palestijnse aanvraag, op basis van het Volkenbondverdrag, het mandaat voor Palestina, het VN-Handvest en VN-resoluties. Ongeacht de uitkomst van het advies geeft het verzoek van de AV op zichzelf het belangrijk signaal af dat het uitstippelen van de route naar een rechtvaardige en duurzame vrede in het Midden-Oosten zinloos is zolang het volkenrecht door toedoen van het Kwartet op dood spoor blijft staan. Bovendien zijn de VN dan niet langer in alle staten maar voor alle staten, met inbegrip van niet alleen Israël maar ook Palestina.

* Prof. Dr. P. de Waart is emeritus hoogleraar volkenrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

Noten

- ¹ VN-Handvest, art. 4(2); UNGA Rules of Procedure XIV 'Admission of New members to the United Nations', Rule 134-139.
- ² <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-15014037>, 22 september 2011: 'Barack Obama "will veto" Palestinian UN bid'.
- ³ A/66/371 - S/2011/592 van 23 september 2011 Application of Palestine for admission to membership in the United Nations: 'Furthermore, the vast majority of the international community has stood in support of our ina-

- lienable rights as a people, including to statehood, by according bilateral recognition to the State of Palestine on the basis of the 4 June 1967 borders, with East Jerusalem as its capital, and the number of such recognitions continues to rise with each passing day.'
- ⁴ A/RES/ 181 (II) van 29 november 1947, paragraaf F: 'When the independence of either the Arab or the Jewish State as envisaged in this plan has become effective and the declaration and undertaking, as envisaged in this plan, have been signed by either of them, sympathetic consideration should be given to its application for admission to membership in the United Nations in accordance with Article 4 of the Charter of the United Nations.'
 - ⁵ J. Quigley, *The Statehood of Palestine: International Law in the Middle East* (Cambridge: Cambridge University Press, 2010), Chapter V: The Class A Mandates, blz. 42-51. Zie mijn recensie in *Netherland International Law Review* (NILR) 2011(2), blz. 286-290.
 - ⁶ James Crawford, *The Creation of States in International Law*, 2nd edn. (Oxford: Clarendon Press, 2006), Chapter 9: Secession, paragraaf 9.5: The former Palestine Mandate: Israel and Palestine, blz. 421-468.
 - ⁷ De Palestijnse mensenrechtenorganisatie Badil heeft medio augustus jl. een speciale uitgave van haar tweemaandelijks tijdschrift *Haq Al-Awda* ('Recht op Terugkeer') gewijd aan de Palestijnse aanvraag van het VN-lidmaatschap. Daarin is een Arabische vertaling opgenomen van mijn bijdrage over dat onderwerp (blz. 6 en 7). Zie voor de Engelse tekst: <http://www.rightsforum.org/in-de-media/> en <http://www.civismundi.nl/>.
 - ⁸ http://www.american taskforce.org/palestinian_national_authority_ending_occupation_establishing_state, blz. 1: 'This document presents the program of the 13th government of the Palestinian National Authority. The program, which sets out our national goals and government policies, centers around the objective of building strong state institutions capable of providing, equitably and effectively, for the needs of our citizens, despite the occupation(...).'
 - ⁹ <http://www.un.org/News/Press/docs/2010/sg2158.doc.htm> SG/2158, Statement by the Middle East Quartet (United Nations, Russia, United States and European Union), Moscow, 19 March 2010.
 - ¹⁰ *The Origins and Evolution of the Palestinian Problem 1917-1988* (New York: United Nations, 1990), blz. 19 - 20: 'All the Mandates over Arab countries, including Palestine, were treated as class 'A' Mandates, applicable to territories whose independence had been provisionally recognized in the Covenant of the League of Nations' [te weten arti. 22(4)].
 - ¹¹ Quigley, a.w. noot 5, blz. 46-48: 'Transjordan in the Palestine Mandate'.
 - ¹² The Mandate for Palestine van 24 juli 1922, artt. 4, 6, 7 en 13.
 - ¹³ Victor Kattan, *From Coexistence to Conquest – International Law and the Origins of the Arab-Israeli Conflict, 1891-1949* (London: Pluto Press, 2009), blz. 126 en 253. Zie mijn recensie in de *Leiden Journal of International Law* (LJIL) Nr 23/4 van 10 december 2010, blz. 967-970.
 - ¹⁴ De vestiging van het Joods nationaal tehuis en het daaraan verbonden recht op immigratie en burgerschap gold niet voor (Trans)jordanië (mandaat, art. 25).
 - ¹⁵ VN-Handvest, art. 77(1).
 - ¹⁶ Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion of 9 July 2004, *ICJ Reports* (2004) paragraaf. 49, blz. 159; Quigley, a.w. noot 5, blz. 92-94: 'Resolution 181 and Palestinian statehood'.
 - ¹⁷ Crawford, a.w. noot 6, blz. 567 en 580; 'Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advies IGH van 9 juli 2004, paragraaf 162.
 - ¹⁸ A/RES/273 (III) van 11 mei 1949, Preamble, paragraaf 5.
 - ¹⁹ Het recht op zelfbeschikking van volken houdt niet een recht op afscheiding in, tenzij er sprake is van een staat, waarin een regering niet alle volken op haar grondgebied zonder onderscheid naar ras, geloofsovertuiging of kleur vertegenwoordigt.
 - ²⁰ A/RES/194 (III) van 11 december 1948, paragraaf 11.
 - ²¹ Volkenbondverdrag, artikel 1(2); Crawford, a.w. noot 6, blz. 176-177.
 - ²² Crawford, a.w. noot 6, blz. 579.
 - ²³ A.H.M. van Ginneken, *Volkenbondsvoogdij - Het toezicht van de Volkenbond op het bestuur in mandaatgebeden 1919-1940*, Universiteit Utrecht, 1992, blz. 50-51, 66-67 en 77-78.
 - ²⁴ A/RES/242, paragraaf 1(i): 'The Security Council (...) Affirms that the fulfilment of the Charter principles requires the establishment of a just and lasting peace in the Middle East which should include the application of both of the following principles: (i) Withdrawal of Israel armed forces from territories [des territoires occupés] in the recent conflict; (...)' ; Geoffrey R. Watson, *The Oslo Accords: International law and the Israeli-Palestinian Peace Agreements*, Oxford University Press, 2000, blz. 24, 31 en 269.
 - ²⁵ Zie mijn 'Israel's Settlement Policy Stumbling Block in the Middle East Peace Process', in: Thomas Skouteris & Anne-Marie Vermeer-Künzli (eds.), *The Protection of the Individual in International Law, Essays in Honour of John Dugard* (Cambridge: Cambridge University Press, 2007), blz.101-110: 'Settlement Policy'.
 - ²⁶ VN-Handvest, art. 77.

Vluchtelingenverdrag: fundament voor vluchteling-studenten

*door Ruud Lubbers**

In oktober 2011 werd met een kleurrijk afstudeerfeest gevierd dat 200 vluchtelingen het afgelopen studiejaar hun Nederlandse hoger-onderwijskwalificatie hebben behaald. Zij konden studeren dankzij steun van de Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF. Dit feest viel samen met het zestigjarig bestaan van het Vluchtelingenverdrag van 1951. Het Verdrag is een product van het na-oorlogs humanisme en is van niet te onderschatten betekenis gebleken. Het heeft inmiddels aan meer dan 50 miljoen mensen bescherming geboden – mensen die huis en haard achterlieten en veelal voor hun leven moesten vrezen.

Tot op de dag van vandaag bewijst het Verdrag zijn ijzersterke waarde. Ondanks periodiek opkomende kritiek dat het Verdrag verouderd zou zijn, bewijst de actualiteit het tegendeel. In de totstandkoming van het gemeenschappelijk Europees asielsysteem in het afgelopen decennium vormt het Verdrag een fundering van gewapend beton voor de harmonisatie van de asielsystemen van alle lidstaten van de Europese Unie.

De vitaliteit van de zestigjarige is zeker niet te danken aan de overdreven zorg die de gezamenlijke lidstaten aan het onderhoud van dit deel van het internationale recht hebben besteed. Integendeel, met de toepassing van het Verdrag is op zeer restrictieve wijze omgegaan. Afwerende voorzichtigheid, aarzelende besluitvorming, enge interpretatie en ambtelijk cynisme wonnen het vaak van principes als ruimhartige toepassing en het voordeel van de twijfel.

Dat geldt ook voor Nederland, en zeker voor het Nederland van het huidige minderheidskabinet. Juist de immigratie- en asiel-agenda in het regeerakkoord bevat scherpe contouren van restrictieve toepassing van de spirit van het Ver-

drag, waarin de toon en voorwaarden van de gedoogpartner glashelder te herkennen zijn.

Een jaar na het aantreden van het huidige kabinet wordt echter goed zichtbaar dat abstracte, inperkende beleidsdoelstellingen op het gebied van immigratie en asiel in werkelijkheid niet makkelijk te verwezenlijken zijn. Europese richtlijnen en verdragsrechtelijke verplichtingen zijn niet zomaar ter zijde te leggen. Ook blijkt de uitvoering op lokaal niveau de nodige spanning op te roepen. De praktijk is weerbarstig. Lokale overheden spreken zich steeds nadrukkelijker uit over de onuitvoerbaarheid van dit beleid en vragen de verantwoordelijke bewindspersoon zijn koers te wijzigen. Een paar voorbeelden ter illustratie.

In juli jl. zond een groot aantal gemeenten (w.o. Enschede, Utrecht, Den Haag, Rotterdam, Tilburg, Almelo, Zaanstad en Kampen) een brandbrief naar minister Leers over de beëindiging van de opvang van 300 ex ama's, die in deze gemeenten collectief op straat belanden. Tot 1 juli konden de gemeenten opvang bieden. Vanaf die datum heeft het kabinet deze hulp stopgezet. Gemeenten vrezen dat deze kwetsba-

re groep gaat rondzwerven, in criminele circuits terecht komt of in de prostitutie belandt.

Deze zomer sloegen de burgemeesters van een vergelijkbaar aantal gemeenten in Nederland (w.o. Maastricht, Zwolle, Apeldoorn, Amsterdam, Eindhoven, Deventer en Amersfoort) alarm en riepen op om Afghaanse vluchtelingen die behoren tot de categorie 1F-vluchtelingen (verdacht van oorlogsmisdaden), niet uit te zetten. De burgemeesters verwijzen naar twee rechterlijke uitspraken die een groepsbenadering van deze groep laken en het ontbreken van een individuele toets onaantvaardbaar achten. Hierop heeft minister Leers inmiddels laten weten de uitzetting van deze vluchtelingen voorlopig op te schorten.

Zoals bekend buigt de Advies Commissie voor Vreemdelingenzaken zich op verzoek van de minister van Immigratie en Asiel over de vraag in hoeverre lokale overheden een rol kunnen spelen bij de beoordeling van langdurig in Nederland verblijvende (ex-)asielzoekers. Deze adviesaanvraag komt voort uit het UAF-pleidooi advies van de (burgemeester van de) gemeente in te roepen over de mate van participatie in de Nederlandse samenleving van de betrokken vreemdeling. Volgt hij of zij onderwijs? Heeft hij/zij de handen uit de mouwen gestoken tijdens de asielprocedure?

Dit voorstel maakt onderdeel uit van een breder UAF-pleidooi om de asielprocedure grondig te moderniseren, minder kostbaar en vooral toekomstbestendig te maken. Het aantal asielzoekers is de laatste tien jaar dramatisch gedaald. Het aantal is nog geen derde van wat het begin deze eeuw was. Vergeleken met vijftien jaar geleden is het aantal asielzoekers met 80% gedaald. Des te beter is het daarom nu een uitgelezen moment om te komen tot herziening van het asielstelsel, die zich richt op het elimineren van onnodige procedures en een doelmatige inzet van het talent onder de asielzoekers. Deze unieke kans biedt de mogelijkheid het systeem op drie punten te wijzigen: een maximale



De Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF werd in 1948 opgericht als Universitair Asiel Fonds. Momenteel worden dankzij de steun van 26.000 donateurs en bijdragen van de overheid en particuliere fondsen, zoals de Nationale PostcodeLoterij, 3.235 asielzoekers en vluchtelingen gesteund bij hun (om-)scholing in Nederland en het vinden van werk. Daarnaast treedt het UAF, onder voorzitterschap van de voormalige Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen Ruud Lubbers, ook op als belangenbehartiger voor (hoog opgeleide) vluchtelingen. Zie voor meer informatie: www.uaf.nl; giro 76300.

duur van de asielprocedure, een snelle toegang tot taalonderwijs en tot de arbeidsmarkt.

Asielzoekers die drie jaren na indiening van het asielverzoek nog geen definitieve beslissing hebben gekregen, dient een verblijfsvergunning te worden verleend, mits sprake is van voldoende participatie. Over de mate van participatie moet advies van de gemeenten worden betrokken bij de beslissing over voortgezet verblijf na intrekking c.q. niet verlenging van een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd. Ook indien er een voornemen tot uitzetting bestaat, dient advies van de gemeente ingeroepen te worden over de mate van participatie van de betreffende asielzoeker en over zijn/haar bijdrage (en die van zijn/haar gezin) aan de Nederlandse samenleving.

Zowel om de inburgering van de betrokkenen te bevorderen als om het aanwezige potentieel onder asielzoekers en vluchtelingen optimaal te benutten, bepleit het UAF derhalve:

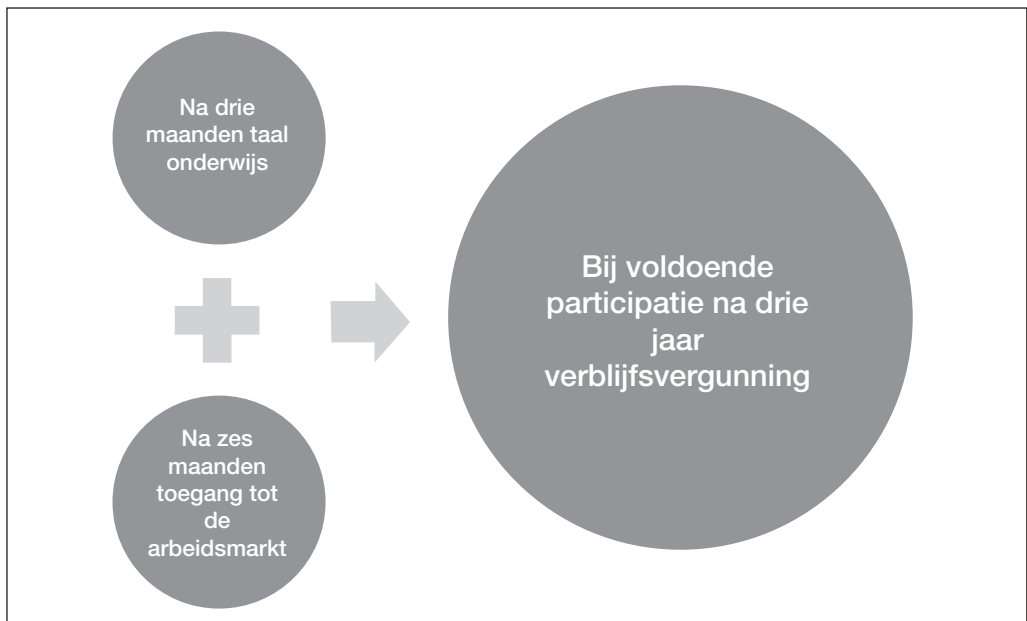
- Een zo spoedig mogelijke verlening van het recht aan asielzoekers op taalonderwijs, in ieder geval uiterlijk drie maanden na indiening van het asielverzoek. Daarbij moet er in

het taalonderwijs vanwege verschillen in behoeften en niveau gedifferentieerd taalonderwijs komen.

- Indien de overheid niet binnen de wettelijke termijn over de asielaanvraag heeft beslist, na uiterlijk zes maanden toegang tot de arbeidsmarkt; dat wil zeggen de plicht en het recht 'de eigen boterham te verdienen'.
- Indien drie jaar na het asielverzoek nog geen definitieve beslissing is genomen, moet bij voldoende getoonde participatie een permanente verblijfsvergunning worden verleend (tenzij aannemelijk is gemaakt dat betrokkene tekort geschoten is in zijn/haar verplichtingen).
- Indien het verzoek tot verblijf op de aangevoerde asielmotieven niet binnen drie jaar wordt gehonoreerd, dient een overgang mogelijk te zijn waarbij getoetst wordt of betrokkene alsnog voor toelating in aanmerking komt – bijvoorbeeld volgens de kennis-migranten-regeling; zonder dat hierbij de voorwaarde wordt gesteld eerst naar zijn/haar land van herkomst terug te keren om zich daar als kennismigrant te melden (ont-heffing MVV-vereiste).

Een systeemwijziging, zoals hier bepleit, voorziet in de oplossing van een aantal problemen die samenhangen met het huidige vastgelopen systeem van te lange procedures en onnodig kostbare opvang. Daarnaast is nog een aantal verbeteringen in het beleid wenselijk, die tegelijkertijd kostenbesparend en integratie bevorderend zijn.

Onlangs is de minister van Immigratie en Asiel gestart met een proef om asielzoekers die in Nederland mogen blijven sneller naar een gemeente uit te plaatsen. Deze vergunninghouders mogen niet langer zelf hun woonplaats kiezen. De minister meent hiermee € 65 miljoen te kunnen bezuinigen. Dit nieuwe beleid kan voor veel vluchtelingen ernstig negatieve gevolgen hebben. De UAF-medicijnenstudent die vanuit het asielzoekerscentrum in Almere zijn co-schappen loopt in het AMC in Amsterdam en plots naar Oost-Groningen wordt uitgeplaatst, ziet zijn integratiekansen als toekomstig arts in Nederland sterk dalen. Om deze ongewenste effecten te voorkomen, stelt het UAF voor in de proef een procedure op te nemen waarbij het UAF tijdig geïnformeerd wordt over de voorge-





nomen uitplaatsing van deze studenten, zodat bevorderd kan worden dat deze vergunninghouders gehuisvest worden in of nabij de opleidingsplaats.

De huidige plannen van het kabinet op het gebied van de gezinsmigratie lijken sterk geïnspireerd door het Deense model. De Nederlandse situatie verschilt echter wezenlijk van die in Denemarken. De Denen hebben bij het Verdrag van Amsterdam bedongen dat hun land niet is gebonden aan de EU-regels inzake migratie en asiel (*opt-out*). Denemarken is alleen gebonden aan de regels over vrij verkeer van Unieburgers en aan de Schengen-regels over grensbewaking en het Verdrag van Dublin. Nederland is daarentegen gebonden aan *alle* EU-regels over migratie en asiel van personen van buiten de EU. Dat stelt dus grenzen aan wat Nederland op dit terrein zou willen ondernemen. Een vergelijking met Denemarken is daarom niet op haar plaats.

Er bestaan zorgen over de effecten van de cumulatie van maatregelen (hogere leeftijds-eis, hogere inkomenseis, eis voor zelfstandige

woonruimte en ziektekostenverzekering, kosten-dekkende leges, inburgering voor eigen kosten en bovendien een borgsom) op het gebied van de gezinsmigratie. De eis dat alleen gehuwden of geregistreerde partners in aanmerking komen voor toelating is een aanzienlijke beperking, in het bijzonder voor homoseksuele of lesbische partners. Ook het voorstel voor de extra toets, waarmee moet worden aangetoond dat de band met Nederland sterker is dan de band met het land van herkomst, kan in de praktijk zeer ongewenste gevolgen hebben.

Het kabinet komt binnenkort met voorstellen tot versnelling en stroomlijning van de asielprocedures. Haastige spoed is echter hoogst zelden goed. De prioriteit moet bij zorgvuldigheid blijven liggen. Het is in het vreemdelingenbeleid een ervaringsgegeven dat teveel snelheid in de eerste fase vaak vertraging oplevert in het vervolg. Dat vervolg is niet altijd te vermijden. In de beleidsvisie van het kabinet wordt het sluitstuk van een faire en zorgvuldige procedure dan ook node gemist. Ondanks de voorstellen om asielaanvragen zo effectief, efficiënt en zorgvul-

dig mogelijk te laten plaatsvinden, kan niet uitgesloten worden dat ook in deze kabinetsperiode asielpcedures langer zullen duren dan de geldende wettelijke beslistermijnen toestaan. Dit heeft zeer nadelige gevolgen voor de participatiekansen van (veelal juist) kansrijke asielzoekers. Trage besluitvorming mag vlotte participatie van asielzoekers niet in de weg staan. In de beleidsvisie *Stroomlijning* wordt op geen enkele wijze inhoud gegeven aan de noodzaak dat ook asielzoekers de handen uit de mouwen moeten mogen steken, noch aan het gegeven dat zij zelf niets liever willen.

Nederland heeft een bijzonder slechte naam als het gaat om vreemdelingendetentie. Jaarlijks worden zo'n acht- tot tienduizend vreemdelingen opgesloten. Niet omdat ze een strafbaar feit hebben gepleegd, maar omdat ze wachten op behandeling van hun asielverzoek of – in de regel – op uitzetting. In de Nederlandse praktijk is vreemdelingendetentie geen 'ultimum remedium' meer zoals in veel andere Europese landen, maar de standaardpraktijk. Het gevolg is dat mensen vaak worden opgesloten terwijl zij juist om bescherming vragen. Herhaalde langdurige opsluiting van mensen die in afwachting zijn van de uitzetting naar het land van herkomst, soms van meer dan één jaar, is in Nederland geen uitzondering. De duur van de detentie en het gebrek aan zinvolle dagbesteding kunnen leiden tot lichamelijke en psychische klachten. Er bestaan diverse alternatieven voor vreemdelingendetentie, maar deze worden in Nederland niet of nauwelijks gebruikt. In het licht van de Europese Terugkeerrichtlijn is ook hier een koerswijziging noodzakelijk. Die is nationaal en internationaal de laatste tijd van vele kanten bepleit. Het besluit van de minister om kinderen niet meer op te sluiten kan worden toegejuicht, maar is slechts een eerste stap.

Het zijn evenwel niet alleen de beleidswijzigingen op het gebied van asiel en immigratie die zorgwekkend zijn. Ook de voorgestelde maatregelen met betrekking tot inburgering roepen veel vragen op. Hoe realistisch is het te ver-

wachten dat vluchtelingen hun inburgering zullen kunnen realiseren in een aanzienlijk kortere periode, op eigen kosten en in toenemende mate zonder maatschappelijke begeleiding?

Veranderende verhoudingen in de wereld, in Europa en ook in Nederland nopen ons op een andere manier naar immigratie te kijken. Nederland krimpt. De vergrijzing en de ontgroening zullen van grote invloed zijn op de economische ontwikkeling. Dat noopt onder meer tot het stimuleren van kennismigratie. Nederland zal in de *battle for brains* een belangrijke rol moeten spelen. Dat heeft ook consequenties voor het vluchtelingenbeleid. Onorthodox beleid is nodig. In plaats van 'nee, tenzij' moet het roer om naar 'ja, mits' als het gaat om de toelating van vreemdelingen, en zeker van diegenen onder hen die op goede gronden bescherming vragen. Geen kostbare vreemdelingendetentie en geldverslindende procedures, maar een realistische aanpak. Daarbij moeten de kernwaarden van humaniteit en solidariteit voorop staan, maar dient ook te worden gehandeld vanuit het principe 'handen uit de mouwen'. UAF-studenten hebben in hun land van herkomst niet alleen veel meegemaakt, het zijn ook kennismigranten bij uitstek. Wij hebben deze talentvolle mensen dus dringend nodig.

* Ruud Lubbers is thans voorzitter van de Stichting-voor-Vluchteling-Studenten UAF en voormalig VN Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen.

De Verenigde Naties en Publiekscommunicatie

UNRIC: het Regionaal Informatiecentrum van de Verenigde Naties voor West-Europa – wat en hoe?

door Alexa Froger*

‘De Verenigde Naties kunnen hun doeleinden enkel bereiken als de volkeren van de wereld volledig geïnformeerd zijn over hun doelstellingen en activiteiten’, aldus paragraaf II van Resolutie 13(1) van de Algemene Vergadering uit 1946, die het Departement Publieksinformatie (DPI) van de Verenigde Naties in het leven riep.

Publiekscommunicatie is de kerntaak van het DPI, en van het Regionaal Informatiecentrum van de Verenigde Naties voor West-Europa (UNRIC) in het bijzonder. Het vervult voor de Verenigde Naties een dubbel streven. Enerzijds beoogt de organisatie via communicatie-inspanningen bij te dragen tot verwezenlijking van de doelstellingen van de VN, namelijk het tot stand brengen van een cultuur van vrede, ontwikkeling en respect voor de mensenrechten. Anderzijds dienen deze inspanningen ertoe het publiek informatie te verschaffen over de doelstellingen en activiteiten van de organisatie en het publiek daarbij te betrekken.

Communicatie is verder van groot belang omdat het kan bijdragen tot het rechtvaardigen van de uitgaven van de lidstaten ten behoeve van de Verenigde Naties. In sommige gevallen is het zelfs een middel om druk op regeringen uit te oefenen zich meer in te spannen voor specifieke VN-projecten en zich aan internationale afspraken te houden. Zo waren de VN door middel van hun campagnes op het gebied van duurzame ontwikkeling één van de eerste actoren om de lidstaten te overtuigen van het belang van de VN-Conferentie inzake Milieu en Ontwikkeling, die in 1992 in Rio de Janeiro plaatsvond.

Om zijn boodschap over te brengen, maakt het

DPI gebruik van zogenaamde *outreach*-activiteiten, informatiecampaagnes, diensten met betrekking tot nieuws en speciale reportages, radio- en tv-programma's, persberichten, publicaties, videodocumentaires en organiseert zij bijzondere evenementen. Het Departement beschikt wereldwijd over een netwerk van 63 informatiecentra (UNIC's), die de kernboodschappen van de VN in hun respectieve gebieden helpen verspreiden.

Een van die centra is het UNRIC, dat sinds januari 2004 negen nationale VN-Informatiecentra (Athene, Bonn, Brussel, Kopenhagen, Lissabon, Londen, Madrid, Parijs en Rome) vervangt en zijn zetel in Brussel heeft. UNRIC verspreidt informatie en documentatie aan de bevolkingen van België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, IJsland, Italië, Luxemburg, Malta, Monaco, Nederland, Noorwegen, Portugal, San Marino, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden, alsmede aan de Heilige Stoel. Tot op heden is UNRIC het eerste en enige centrum in zijn soort.

De activiteiten van UNRIC strekken zich uit tot alle sectoren van de maatschappij. Telkens zoekt het centrum naar de beste kanalen om de communicatiedoelstellingen van de VN te

bewerkstelligen en de VN-boodschap zo goed mogelijk aan te passen aan de lokale context. Zo worden gezamenlijke projecten en evenementen georganiseerd met belangrijke partners, zoals ministeries, diplomaten, de media, NGO's, verenigingen voor de Verenigde Naties, onderwijsinstellingen, lokale overheden en ook in toemende mate met de privé-sector.

UNRIC is tevens het verbindingsbureau met de instellingen van de Europese Unie voor informatieactiviteiten. Zo worden ieder jaar op initiatief van UNRIC de Internationale Vrouwen-dag (8 maart), de Internationale Dag van de Persvrijheid (3 mei) en de Internationale Dag van de Mensenrechten (10 december) samen met de Europese Commissie gevierd.

Bij de uitvoering van zijn taken werkt UNRIC vooral veel in partnerschap met NGO's, in het bijzonder met verenigingen voor de Verenigde Naties. De Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties (NVVN) is hierbij een gepri-vilegieerde partner. Aangezien UNRIC in Nederland geen permanente fysieke aanwezigheid kent, is samenwerking met de NVVN van groot belang voor UNRIC. Beide streven naar vergroting van het draagvlak voor internationale samenwerking en stimulering van het debat over VN-vraagstukken.

UNRIC beschikt over een referentiebibliotheek, die voor het publiek toegankelijk is. Het verzorgt de vertaling van informatiemateriaal, van artikelen en officiële verklaringen van de VN in

lokale talen en onderhoudt een gemeenschappelijke UNRIC-website (www.unric.org), operationeel in de dertien talen van de regio: Deens, Engels, Fins, Frans, Duits, Grieks, IJslands, Italiaans, Nederlands, Noors, Portugees, Spaans en Zweeds. Het centrum verstrekt naast algemeen informatiemateriaal, belangrijke VN-rapporten en -documenten, persdossiers, posters, informatiebulletins, brochures en gepersonificeerd briefingsmateriaal voor studenten die meedoen aan *Model United Nations* (VN-simulatiespelen). Deze dienstverlening vindt hoofdzakelijk via elektronische kanalen plaats. Het centrum beschikt tevens over een vergaderruimte, waarin het met regelmaat persconferenties, briefings, seminars en videoconferenties over prioritaire VN-vraagstukken organiseert.

Het gebruik van sociale-mediaplatforms, waaronder sociale netwerken als Facebook, Twitter, Flickr en YouTube, vormt een steeds belangrijker component van de communicatiemiddelen die UNRIC en het DPI aanwenden. Dankzij deze nieuwe platforms ontwikkelen de VN zich tot een meer interactieve en toegankelijke organisatie die ook voor individuen waar ook ter wereld, jongeren in het bijzonder, gemakkelijk te volgen en te bereiken is. UNRIC's jaarlijkse Europa-brede publieksinformatiecampagne rond een actueel vraagstuk, in de vorm van een advertentiewedstrijd, maakt bijvoorbeeld gretig gebruik van deze nieuwe media. Deze informatiecampagne wordt gevoerd via een interactieve website, applicaties zoals Facebook, Twitter en YouTube, in combinatie met traditionele media, zoals kranten en tijdschriften, waarmee partnerschappen werden afgesloten. Uiteindelijk leverde de afgelopen editie 2011 meer dan 2.700 inzendingen uit 40 landen in Europa op, die uitdrukking geven aan 'Geweld tegen vrouwen: Nee!' (zie www.create4theun.org).

Vanwege zijn zetel in Brussel fungeert UNRIC bovendien als coördinerende instantie wat betreft communicatie en publieksinformatie voor de meer dan twintig VN-organisaties die daar gevestigd zijn – ook wel het VN-Team

Voor meer informatie over UNRIC, zie:

www.unric.org

Adres: Residence Palace, Ingang C2, 7e en 8ste verdiepingen, Wetstraat 155, 1040 Brussel
Of neem contact op met Alexa Froger en Jean-Luc Onckelinx (tot 1 december 2012) van de Desk EU Instellingen en Beneluxlanden; froger@unric.org / tel +32 27 888 461 of onckelinx@unric.org / tel +32 476 215 485 (ook na december 2012).

genoemd. Het centrum staat in voor de tenuitvoerlegging van de communicatie voor het VN-stelsel als geheel. Terwijl elk VN-fonds en -programma eigen communicatiedoelstellingen heeft, staat UNRIC ter beschikking van het gehele VN-stelsel en ondersteunt zij ook ieder van deze entiteiten afzonderlijk. UNRIC begeleidt en coördineert het communicatiewerk van het VN-Team in Brussel via een VN-Communicatiegroep. Het onderhoudt ook een gemeenschappelijke website om informatie te centraliseren (www.unbrussels.org) en coördineert, zoals gezegd, gezamenlijke vieringen van internationale dagen in Brussel, zoals bijvoorbeeld ook de jaarlijkse viering van de VN-Dag (24 oktober).

In tegenstelling tot de sectorgewijze benadering van een gespecialiseerde instelling, is het bijzondere van UNRIC aldus zijn capaciteit om te communiceren over de VN in het algemeen en voor het gehele VN-systeem. Dit sluit aan bij de gedachtegang van 'One UN'; het refereert aan het rapport 'Delivering as one' van een vijftienkoppig panel van wereldleiders, dat in november 2006 werd gepresenteerd en dat stelt dat de

VN-entiteiten hun activiteiten inzake humanitaire hulp, ontwikkeling en duurzaamheid beter op elkaar moeten afstemmen. Op deze wijze probeert UNRIC te vermijden dat de diverse VN-agentschappen en -organisaties elkaar voor de voeten lopen en hetzelfde werk doen. Het spreekt immers ook voor zich dat door de communicatiekanalen te vermenigvuldigen men het risico loopt dat de informatie verwatert en het bereik en het effect uiteindelijk verkleind worden.

Voor het volbrengen van zijn opdracht om een breed publiek in West-Europa te informeren en bij het werk van de VN te betrekken, moet UNRIC zich permanent aanpassen aan uitdagingen die nieuwe media, een groeiende VN-aanwezigheid in Brussel, schaarser wordende traditionele media en financiële restricties meebrengen. Samenwerking met diverse actoren in West-Europa op Europees, nationaal en lokaal niveau is hierbij onmisbaar.

* Alexa Froger is werkzaam bij UNRIC.

enten • Signalementen • Signalementen • Signa

Schatting VN: 4.000 Syrische betogers omgekomen, Assad ontkent

De Syrische president Bashar al-Assad heeft naar eigen zeggen geen opdrachten gegeven voor het doden van duizenden betogers, zo vertelt hij in een interview met ABC, dat op 14 december jl. is uitgezonden. Volgens schattingen van de Verenigde Naties zijn er sinds het begin van de betogingen in Damascus rond de vierduizend opstandelingen gedood. De president ontkent in het eerste interview dat hij in negen maanden heeft toegestaan, ooit bevel te hebben gegeven om namens zijn regime protesten neer te slaan. 'Wij doden ons

volk niet. Geen overheid doodt eigen burgers, tenzij deze geleid wordt door een gestoord persoon.' Op voorbeelden die journalist Barbara Walters aanhaalde van kinderen die door het regime zijn aangehouden, liet Assad weten dat hij dat simpelweg niet gelooft. Daarnaast benadrukte de politiek leider dat de meeste doden zijn gevallen onder zijn eigen aanhangers en troepen, niet onder zijn tegenstanders. De Syrische president noemde een dodenaantal van 1.100. Over de VN, dat het dodental bijna vier keer zo hoog schat, was Assad kort en veelzeggend: 'Wie heeft ooit gezegd dat de Verenigde Naties een geloofwaardig instituut is?'

Bron: *NRC Handelsblad*, 7 december 2011

Honger in de wereld een probleem voor ons allemaal

door Hans Eenhoorn

In het begin van de jaren '70 kreeg ik één van de eerste exemplaren van het Rapport van de Club van Rome in handen. De beschrijving van te verwachten voedsel- en milieu-problemen bij ongebreidelde economische groei maakte diepe indruk op mij en heeft ertoe geleid dat ik mij tot op de dag van vandaag met die problematiek heb beziggehouden.

Bij herlezing in 2001 blijkt dit rapport in vele opzichten nog verrassend actueel. In het midden van de jaren '90 begon mijn werkgever Unilever, waar ik na een internationale carrière inmiddels opgeklimmen was tot senior-vice-president in de levensmiddelendivisie, aan een project om de grondstoffen voor margarine, mayonaise, thee en sauzen te verduurzamen. Aan dit zgn. 'duurzame landbouw'-programma mocht ik mede leiding geven. Mijn internationale managementervaring, levensmiddelenachtergrond en nieuw verworven kennis over 'duurzame landbouw' waren voor de Verenigde Naties aanleiding mij uit te nodigen om deel te nemen aan de 'U.N. Millennium Taskforce on Hunger', een door VN-secretaris-generaal Kofi Annan in 2002 ingestelde *taskforce*, die de opdracht kreeg concrete en realistische actieplannen te ontwikkelen om de Millennium Doelstelling 'halving hunger by 2015' te verwzenlijken.

In 2005 werd het eindrapport van deze *taskforce*; 'Halving Hunger: it can be done' (als onderdeel van het overkoepelende rapport 'Investing in Development') aan de Algemene Vergadering van de VN aangeboden. Na aanvaarding van de conclusies door de AVVN werd de *taskforce* gedecchargeerd; de leden bleven evenwel op persoonlijke titel actief en ik kreeg

in 2005 de gelegenheid om in samenwerking met de Nederlandse overheid een voedselprogramma voor ondervoede kinderen in Ghana te initiëren. In dit programma krijgen ondervoede kinderen op plattelandsscholen dagelijks een voedzame warme maaltijd, waarbij de ingrediënten zoveel mogelijk bij lokale boeren worden gekocht, zodat ook de kleine landbouw gestimuleerd wordt. (zie artikel op bladzijde 34) Thans profiteren bijna 1 miljoen kinderen dagelijks van dit programma. In 2007 kreeg ik opnieuw een mooie gelegenheid mijn passie voor hongerbestrijding en mijn bedrijfsleven-achtergrond te combineren. De Universiteit van Wageningen bood mij een functie aan als 'associate professor', met de opdracht aandacht te besteden aan de relatie 'voedselzekerheid en ondernemerschap'. Drie jaar en twee publicaties later was deze relatie, zeker in Nederland, verankerd. Mijn grote belangstelling voor duurzame voedselketens kon ik kwijt als commissaris bij het 'duurzame' ijsbedrijf Ben & Jerry's en Verkade, het eerste grote bedrijf dat voor zijn hele chocoladeproductie duurzame cacao gebruikt.

Voedselzekerheid, een mensenrecht

Het recht op voedselzekerheid voor iedereen op deze wereld werd in 1948 door de VN vastgelegd in de 'Universele Verklaring voor de

Rechten van de Mens'. Van voedselzekerheid is sprake als alle mensen, te allen tijden, fysieke, sociale en economische toegang hebben tot voldoende veilig en gezond voedsel voor hun dagelijkse behoeften en om een actief en gezond leven te kunnen leiden.

Helaas bleek voedselzekerheid voor miljoenen mensen in ontwikkelingslanden een utopie. De Voedsel- en landbouworganisatie van de VN (FAO) bleek niet bij machte duurzame oplossingen voor het hongerprobleem te kunnen aanbieden. In de jaren '60 werd duidelijk dat de hongerproblematiek niet afnam. Het voedselzekerheidsideaal kwam steeds meer onder druk te staan en in 1974 organiseerden de VN de eerste *Global Conference on Food Security* in Rome. Door de aanwezige 134 landenvertegenwoordigers werd een resolutie aangenomen die stelde: 'voor het einde van deze (de 20^{ste}) eeuw zal honger in de wereld uitgebannen zijn'. De Nederlandse PTT gaf zelfs postzegels uit van 12 en 30 cent, met het opschrift 'Naar een wereld vrij van honger'. Dat hielp niet echt. Helaas, 20 jaar later, in 1996 bij de volgende Wereldvoedselconferentie in Rome, moesten de mooie doelstellingen bijgesteld worden en werd door de aanwezige 168 landen afgesproken dat honger vóór 2015 gehalveerd moest zijn. Evenals in 1974 waren de plannen om dit te bereiken indrukwekkend. In 2000 werd de halveringsdoelstelling onderdeel van de Millennium Doelstelling-nummer 1: 'Armoede en honger halveren vóór 2015'; 189 landen ondertekenden de millenniumdoelstellingen in New York in september 2000. (De indicatoren voor honger zijn: ondergewicht van kinderen jonger dan 5 jaar – MDG-indicator 4 – en deel van de bevolking onder het minimum van noodzakelijke dagelijkse calorie opname – MDG-indicator 5).

Ondanks de fraaie verklaringen en goede bedoelingen nam de honger in de wereld niet af. begin 21^{ste} eeuw, bijna 60 jaar na de ondertekening van de Universele Verklaring, waaronder dus het recht op adequate voeding, leeft bijna 20% van de wereldbevolking in een permanente

staat van ondervoeding. Ongeveer 1 miljard mensen zijn slachtoffer van chronische honger, met het afschuwelijke gevolg dat ze te ziek, zwak en te misselijk zijn om volwaardige arbeid te leveren en zeer vatbaar zijn voor allerlei ziekten, met vaak de dood tot gevolg; 30% van de bevolking in Afrika ten zuiden van de Sahara moet dagelijks met honger leven of, beter gezegd, proberen in leven te blijven, ondanks ernstig voedselgebrek. 25.000 mensen sterven iedere dag aan de gevolgen van ondervoeding. Dat zijn er meer dan 10 miljoen per jaar; de helft van hen zijn kinderen onder de 5 jaar.

Honger: een moreel, veiligheids- en economisch dilemma

Het is uit humaan oogpunt moreel onaanvaardbaar dat ongeveer 1 miljard mensen op deze aarde ziek kunnen worden door een teveel aan voedsel en lijden aan obesitas, hart- en vaatziekten, suikerziekte en andere voeding gerelateerde ziekten, terwijl tegelijkertijd op dezelfde wereld ook ongeveer 1 miljard mensen uitgehongerd zijn, waardoor ze geestelijk en lichamelijk onvolwaardig zijn en de minimale voorwaarden voor een menswaardig bestaan ontberen.

Een wereld waarin 1 miljard mensen te veel van alles hebben en ook 1 miljard mensen helemaal niets hebben, is een instabiele en niet-duurzame wereld. Helaas is er genoeg bewijs dat politieke instabiliteit en voedselgebrek hand in hand gaan. Alle zogenaamde 'falende staten' zijn afhankelijk van voedselhulp vanwege binnenlandse twisten en vele van deze staten zijn een thuis haven voor terroristische organisaties (denk maar aan Somalië en Afghanistan). In een instabiele wereld komen vluchtelingenstromen op gang, die politieke en economische problemen veroorzaken en besmettelijke ziekten met zich meenemen. Miljarden Euro's worden besteed aan militaire conflictbeheersing, peace-keeping en humanitaire missies. Voor een open economie als de Nederlandse is 'conflict' nadelig voor het zaken doen. Afgezien daarvan is het economisch gezien onwenselijk dat bijna 20%

van de wereldbevolking uitgesloten is als producent of consument.

Honger en de andere MDG's

Als armoede, en honger in het bijzonder, niet teruggedrongen wordt, zullen de andere MDG's weinig kans van slagen hebben;

- ondervoede mensen zijn weinig productief; geschat verlies aan BNP is 6-10% (MDG 1, armoede);
- veel hongerige kinderen gaan niet naar school (MDG 2);
- chronisch ondervoede kinderen kunnen niet goed leren (MDG 3);
- vrouwen zijn meer slachtoffer van ondervoeding dan mannen (MDG 4);
- ondervoede moeders baren ondervoede kinderen en ondervoede moeders sterven vaak in het kraambed (MDG 5);
- ondervoede mensen hebben een zwak immuunsysteem en sterven massaal aan de gevolgen van en zijn extra vatbaar voor malaria, HIV/AIDS en TBC (MDG 6);
- ondervoede kinderen sterven vaak voor hun vijfde levensjaar (MDG 6);
- arme en hongerige mensen hebben geen boodschap aan een duurzaam milieu (MDG 7).

Economische groei alleen is ontoereikend om het hongerprobleem op te lossen, omdat zoveel hongerige mensen in een 'armoede'-val leven, buiten bereik van de markt.

De 'U.N. Millennium Taskforce on Hunger'

Ten tijde van de vaststelling van de MDG's door de AVVN liepen er volgens de Wereldbank 300 grote anti-hongerprojecten (en duizenden kleine projecten), met geschatte uitgaven van ongeveer \$8 miljard. Helaas waren de uitkomsten zeer teleurstellend, voornamelijk door gebrek aan politieke wil, corruptie en geringe managementvaardigheden van de donors. VN-secretaris-ge-

neraal Kofi Annan erkent het gebrek aan daadkracht en zegt in 2002: 'We must go from words to action and from monitoring and exhortation to specific proposals.' Hij stelt daarom de *U.N. Millennium Taskforce on Hunger* (HTF) in. Deze staat onder de directe leiding van prof. Pedro Sanchez, een zeer vooraanstaand tropische-landbouwkundige, en dr. M.S. Swaminathan, mede-initiator van de Groene revolutie in India en oud minister van landbouw. De HTF is één van de 10 Millennium Taskforces (maar wel de grootste) die aangestuurd worden door Jeffrey Sachs, speciaal adviseur van Kofi Annan.

De HTF is breed samengesteld en omvat ongeveer 40 personen, zowel uit ontwikkelde als ontwikkelingslanden. Een derde van de leden is vrouw. Naast wetenschappers met een solide achtergrond in tropische landbouw en voedingsleer, zijn de VN goed vertegenwoordigd (FAO, WFP, WHO), evenals het IMF en de Wereldbank. Daarnaast doet een aantal internationale NGO's en kennisinstituten mee (o.a. FARA, The Hunger Project, Bread for the World, Concern Worldwide). Op persoonlijke instigatie van Kofi Annan wordt ook het bedrijfsleven opgenomen in de *taskforce*. Kofi Annan benadrukt: 'The private-sector is not part of the problem, but should be part of the solution.' Vertegenwoordigers van o.m. de zaadveredelingsindustrie, de kunstmestindustrie en de levensmiddelenindustrie [ondergetekende, oud-topman van Unilever] treden toe tot de HTF.

Diagnose van het probleem van chronische honger

Rond 2000 zijn er ongeveer 850 miljoen mensen chronisch of acuut ondervoed; de meeste van hen wonen in Azië, maar Sub-Sahara Afrika is de enige regio waar meer dan 30% van de bevolking honger lijdt en het aantal ondervoede mensen toeneemt. Na de voedselprijscrisis van 2008 en 2011 is het aantal mensen met honger inmiddels opgelopen tot 1 miljard. Meer dan 90% is *chronisch* ondervoed, met een perma-

nent of steeds terugkerend gebrek aan voldoende voedsel – kwalitatief en kwantitatief. *Acute* honger (uitgehongerde mensen als gevolg van oorlog of natuurrampen) treft ongeveer 10% van de hongerigen, maar krijgt de meeste (media-)aandacht en het meeste geld (bijv. de hongersnood in de Hoorn van Afrika anno 2011). Daarenboven lijden nog eens bijna 1 miljard mensen aan *verborgen* honger, door gebrek aan micronutriënten (vitamines en mineralen). Het moge duidelijk zijn dat chronische en verborgen honger veel meer aandacht en hulp nodig hebben.

Meer dan 70% van de mensen met honger woont op het platteland en minder dan een kwart in de steden. Ongeveer 50% van de hongerigen zijn keuterboeren (*small holders*) en hun familie; zij beschikken wel over landbouwgrond, maar produceren te weinig om zichzelf en hun familie adequaat te voeden, laat staan dat ze overschotten kunnen produceren om de groeiende stedelijke bevolking van voedsel te voorzien. Het merendeel van deze boeren is vrouw.

De HTF in actie

Eind 2002 komt de HTF voor het eerst bijeen op Colombia University in New York. Er worden drie werkstromen afgesproken die moeten uitmonden in een helder advies met actieplan voor de AVVN, in het bijzonder hoe op praktische en realistische wijze de MDG-doelstelling: honger halveren, bereikt kan worden.

Werkstroom 1 is het verzamelen van relevante gegevens en statistieken en die laten verwerken door de staf van het 'Earth Institute' van Colombia University, om de hongerproblematiek beter in kaart te brengen. *Werkstroom 2* is persoonlijke waarneming middels werkbezoek, gezamenlijk door de *taskforce*-leden, aan gebieden met een zeer hoge chronische honger-index. Hier moet de groep een goed inzicht krijgen in oorzaak en gevolg van chronische honger en ideeën voor praktische oplossingen van de pro-

blemen ontwikkelen. *Werkstroom 3* is de analyse van de problematiek en het opstellen van concrete en realistische aanbevelingen.

Het unieke van de aanpak door de HTF is dat door de multi-disciplinaire en multi-sectorale samenstelling een holistische kijk op de problematiek mogelijk is, waarbij de verschillende actoren elkaar kunnen aanvullen, corrigeren en stimuleren. Door het inbrengen van de private sector is een zakelijke inslag gegarandeerd.

De HTF bezoekt in 2003 en 2004 enige van de ernstigste hongergebieden (*hunger hot-spots*) in India en Afrika. Het zijn dramatische ervaringen ('hunger is the ugly face of poverty'), waarbij men letterlijk en figuurlijk mensen ziet doodvallen als gevolg van chronische en acute ondervoeding. Tijdens deze veldbezoeken, die zeer goed georganiseerd worden door de lokale VN-organisaties, spreekt de groep met arme boeren en boerinnen, vertegenwoordigers van VN-organisaties, nationale en internationale NGO's, lokale politici en kleine ondernemers. Alle werkbezoeken worden afgesloten met een onderhoud op regeringsniveau en gesprekken met presidenten (Malawi, Ethiopië) en ministers van landbouw en rurale ontwikkeling. Het is vaak schokkend te ervaren hoe weinig nationale leiders op de hoogte zijn van (geïnteresseerd zijn in?) of betrokken zijn bij de hongerproblematiek in hun eigen land.

Medio 2004 organiseert de HTF, tijdens de top van de Afrikaanse Unie in Addis Abeba, een workshop voor presidenten en landbouwministers over de hongerproblematiek in Afrika en presenteert mogelijke oplossingen. Kofi Annan lanceert daar, gebaseerd op de aanbevelingen van de *taskforce*, 'a uniquely African Green revolution'. Dit idee krijgt later handen en voeten middels de 'Alliance for a Green Revolution in Africa' (AGRA). Kofi Annan wordt voorzitter van AGRA, die ondersteund wordt door de Bill & Melinda Gates en Rockefeller foundations, het World Economic Forum en enkele grote bedrijven.

Aanbevelingen om hongers effectief te bestrijden

De HTF komt eind 2004 bijeen in het Rockefeller centre in Bellagio (Italië) en werkt weken lang aan de samenstelling van het eindrapport. Hierin vraagt de *taskforce* om simultane en onmiddellijke actie op mondiaal, nationaal en lokaal niveau. Verwijzend naar het door alle VN-lidstaten afgegeven commitment om hongers te halveren vóór 2015 – zowel bij de voedseltoppen in 1996 en 2001 als in de Millennium Verklaring in 2000, maar ook nog eens bij de wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg en de top over Ontwikkelingsfinanciering in Monterrey in 2002 – vraagt de HTF aan de wereldleiders om actie in plaats van beloften ('Move from political commitment to action'). Nationale regeringen in ontwikkelingslanden krijgen de opdracht om landbouwontwikkeling, in het bijzonder voor kleine boeren, krachtig ter hand te nemen. Behoorlijk bestuur, rechtszekerheid, landrechten en bestrijding van corruptie zijn essentieel voor het bereiken van voedselzekerheid ('Reform policy and create an enabling environment for hunger reduction').

Op lokaal niveau worden duidelijke aanbevelingen gedaan ter verhoging van de landbouwproductiviteit van kleine boeren: verbetering van de vruchtbaarheid van het land, verbeterd zaadgoed, verbeterd watermanagement en goed functionerende landbouwonderzoeks- en adviesinstellingen. Aandacht wordt gevraagd voor verbetering van de nutritionele en marktwaarde van het voedsel. Essentieel zijn ook de aanbevelingen voor verbeterde marktwerking in de landbouwketen, met eerlijke en profijtelijke toegang tot de markt voor arme boeren. Ten slotte worden aanbevelingen gedaan voor een duurzame, ecologisch verantwoorde landbouwproductie.

Gebrekkige follow-up aan het HTF-rapport

Ondanks de goed onderbouwde en heldere aanbevelingen en actieplannen, die door de AVVN

(in het kader van het rapport 'Investing in Development') unaniem goedgekeurd worden, blijkt de internationale en nationale politieke wil om ze uit te voeren, beperkt. Het 'World development report 2008' van de Wereldbank, *Agriculture for Development*, dat voor een belangrijk deel gebaseerd is op de aanbevelingen van de HTF, geeft wel nieuwe impulsen, maar effectieve actie komt nauwelijks van de grond.

Als de wereldvoedselprijzen in 2008 zeer sterk stijgen en in een dertigtal landen voedselrellen uitbreken, slaat de paniek toe en worden weer de nodige internationale conferenties belegd, zoals in New York, Rome en Madrid. De nieuwe secretaris-generaal van de VN, Ban Ki-moon, stelt een nieuwe High Level Taskforce for Food Security in, waarin de bazen van het WFP, de FAO en de Wereldbank plaatsnemen. Tijdens de G-20 top in 2009 in L'Aquila wordt \$20 miljard toegezegd voor voedselzekerheid (twee jaar na dato is daar slechts \$2 miljard aan nieuw geld van beschikbaar en minder dan de helft daarvan toegewezen aan projecten in Sub-Sahara Afrika). Door de hoge voedselprijzen neemt het aantal hongerigen tussen 2008 en 2010 met ongeveer 150 miljoen toe, tot ruim 1 miljard.

Alle goede voornemens sneuvelen als de wereld getroffen wordt door de financieel-economische crisis, als gevolg van hebzucht en egoïsme in het rijke Westen. De 1 miljard mensen met honger worden wederom aan hun lot overgelaten en de MDG om hongers te halveren in 2015 zal niet gehaald worden. Beschamend voor een wereld die in 1948 bepaald heeft dat voedselzekerheid voor allen op deze wereld een mensenrecht is.

Lichtpuntjes bij de strijd tegen honger

Heeft het werk van de HTF dan helemaal geen effect gehad? Het is duidelijk dat er met de aanbevelingen en actieplannen te weinig gedaan is, maar er zijn lichtpuntjes. Op mondiaal niveau is er veel meer aandacht voor landbouwontwikkeling als een belangrijke bijdrage aan verminde-

ring van armoede en honger. Geen enkel land ter wereld is immers tot welvaart gekomen als niet eerst de eigen voedselproductie (door kleine boerenfamiliebedrijven) in staat was de bevolking te voeden. De Wereldbank heeft zijn desastreuze beleid, dat gebaseerd was op de zgn. 'Washington Consensus', drastisch omgegooid en heeft landbouwontwikkeling nu hoog op de agenda staan. De Afrikaanse Unie oefent druk op haar lidstaten uit om 10% van het overheidsbudget te investeren in landbouwontwikkeling en 2% van het nationale landbouwproduct (NLP) te investeren in agrarisch onderzoek. Een derde van de lidstaten van de Afrikaanse Unie heeft het landbouwbudget sterk verhoogd; tien landen hebben de 10%-norm reeds gehaald. Landen als Ghana, Malawi en Rwanda zullen door de invoering van een groot aantal aanbevelingen van de HTF de honger-MDG wél halen.

Eén van de HTF-aanbevelingen, die in Ghana met kracht ter hand genomen is en door Nederland bilateraal met €40 miljoen is ondersteund, is een schoolvoedselprogramma met lokaal geproduceerd voedsel. Eind 2011 zullen 1 miljoen, veelal ondervoede, kinderen van dit programma gebruikmaken.

De Europese Unie, het Verenigd Koninkrijk en Nederland hebben sinds kort landbouwontwikkeling (in samenhang met klimaatbeheersing) en voedselzekerheid tot speerpunten van het Ontwikkelingssamenwerkingsbeleid gemaakt. De basisbrief voor OS van 2010 en de Kamerbrief van 2011 van staatssecretaris Ben Knapen laten daar geen misverstand over bestaan. Het zijn hoopvolle ontwikkelingen, maar genoeg is het zeker niet. De ontwikkeling van de wereldvoedselsituatie blijft nu en in de toekomst reden tot grote zorg.

Voedselzekerheid in de toekomst

Honger en ondervoeding vormen niet alleen een moreel, veiligheids- of economisch probleem voor de 1 of 2 miljard mensen die moeten leven

van 1 of 2 dollar per dag. Het totale plaatje van Voedselzekerheid is groter en meer complex en gaat ons allemaal aan. In 2008 en opnieuw in 2011 werd de wereld opgeschrikt door een voedsel- en energiecrisis, waarbij voedsel- en brandstofprijzen met tientallen procenten toenamen, met voedselrellen in meer dan 30 landen tot gevolg. De klimaat- en milieucrisis was al langer een punt van zorg, evenals de veiligheids crisis met toenemend terrorisme en gewapend conflict. De financiële en economische crisis van de laatste jaren kwam daar nog eens overheen en houdt ons zo bezig (want het raakt nu echt onze portemonnee), dat we al die andere crises lijken te vergeten. Helaas zal de voedselcrisis, vanwege de hardnekkigheid van de onderliggende oorzaken, langdurig voor grote humane en politieke problemen zorgen, als we blijven volharden in loze beloften en gebrek aan daadkracht (politiek leiderschap) om de wereldvoedselvoorziening en het hongerprobleem serieus aan te pakken.

De komende decennia zal de vraag naar voedsel aanzienlijk toenemen. De wereldbevolking zal van de huidige 6,9 miljard mensen groeien naar ongeveer 9 miljard in 2050. Het grootste deel van deze bevolkingsgroei zal plaatsvinden in ontwikkelingslanden. De FAO schat dat de wereldproductie van voedsel voor mens en dier ten minste met 70% moet toenemen om aan de vraag in 2050 te voldoen. Economische groei in ontwikkelingslanden zal voor hogere inkomens voor honderden miljoenen mensen zorgen, hetgeen tot gevolg zal hebben dat die mensen meer gaan eten en ook hun dieet gaan veranderen en meer vlees en zuivelproducten gaan consumeren. Dit proces is al uitgebreid aan de gang in de opkomende middenklassen in China en India. Voedingsgewoonten waarbij meer vlees geconsumeerd wordt, zal de vraag naar voedingsgranen dramatisch doen stijgen. Voor 1 kilo biefstuk is 8 kg voedergraan nodig; voor 1 kg kip nog altijd 2 of 3 kg. Meer en meer land zal nodig zijn om diervoeding te produceren als de overwegend vegetarische bevolkingen in Azië en Afrika meer westerse consumptie patronen

gaan overnemen. Dat is zeer verontrustend, omdat het meeste voor landbouw geschikte land al in gebruik is en veel vruchtbaar land aan de landbouw wordt onttrokken voor stedelijke ontwikkeling en infrastructuur. Er kan nog veel land voor landbouw geschikt worden gemaakt, maar daar is veel kostbare kunstmest voor nodig of, nog erger, moet daarvoor tropisch woud gekapt worden.

De zwaar gesubsidieerde bio-brandstof-industrie veroorzaakt additionele druk op de voedselprijzen. Het is moeilijk te begrijpen dat om één tank van een SUV met bio-ethanol te vullen, een hoeveelheid maïs verkwist wordt die genoeg is om één mens een jaar lang te voeden.

In het verleden kon door spectaculaire verhoging van de productiviteit per hectare (beter zaad, kunstmest, mechanisatie, irrigatie) de groeiende wereldbevolking gevoed worden en daalde de prijs voor voedsel. Helaas neemt de stijging van de productiviteit de laatste jaren steeds minder toe, onder meer door geringe investeringen in agrarisch onderzoek. Kunstmest is onontbeerlijk voor productieve landbouw. Helaas zijn de basisgrondstoffen voor kunstmest, aardgas, fosfaat en kalizout, eindig; ze worden schaarser en dus veel duurder, en raken eens op.

Klimaatverandering die leidt tot veranderende regenval, droogten en overstromingen eist nu reeds haar tol, met verminderende landbouwopbrengsten, vooral in ontwikkelingslanden, waar juist de bevolking hard groeit – een bevolking die voor een zeer groot deel afhankelijk is van de landbouw voor het levensonderhoud.

De toenemende vraag naar voedsel zal door de agrarische gemeenschap beantwoord worden. In de eerste plaats door hogere prijzen. Hogere voedselprijzen hebben een dramatisch gevolg voor miljarden arme mensen, die vaak 80% of meer van hun inkomen moeten besteden aan voeding. Meer voedsel zal ongetwijfeld geproduceerd gaan worden om de toenemende

wereldbevolking te voeden. Maar zal het genoeg zijn om miljarden nieuwe consumenten te voeden en kunnen arme mensen in ontwikkelingslanden het betalen? De spectaculaire stijging van de voedselproductie in de afgelopen decennia nam drie kritieke factoren als gegeven aan: *goedkope energie* (kunstmest, bestrijdingsmiddelen, transport), *overvloedige beschikbaarheid van water en een stabiel klimaat*. Ongeplukkerwijze zijn de dagen van goedkope energie voorbij, vindt klimaatverandering plaats en hebben boeren, vooral in ontwikkelingslanden, steeds meer te kampen met gebrek aan water. Zoet water wordt schaars en dat zal ernstige problemen veroorzaken voor de productie van voedsel. De landbouw consumeert 70% van al het zoete water in de wereld en watervoorraden nemen in veel grote landbouwgebieden in de wereld af. Het grondwaterniveau daalt snel, rivieren drogen op en de gigantische onderaardse bassins raken leeg. De combinatie van klimaatverandering en verminderde beschikbaarheid van water zal ernstige gevolgen hebben voor de landbouwproductie, in het bijzonder in ontwikkelingslanden.

Gezien de geschetste problematiek van een sterk stijgende wereldbevolking, veranderende voedselpatronen en een schaarste aan basisgrondstoffen voor de landbouw, is het aannemelijk te stellen dat in de nabije toekomst de wereldvoedselproductie zal moeten verdubbelen, en dat dit zal moeten gebeuren met gebruik van veel minder, schaarser wordende, grondstoffen. Een ernstig dilemma dringt zich op. Hoe gaan we de komende decennia een wereld voeden waarin nu al bijna 1 miljard mensen chronisch honger hebben, terwijl de wereldbevolking met minstens 2 miljard, vooral arme, mensen zal toenemen?

Gelukkig is het niet alleen maar kommer en kwel. Er is wetenschappelijke consensus dat de wereld in staat is om ten minste 10 miljard mensen adequaat te voeden, maar dan moet er wel het nodige gebeuren. Miljarden dollars zullen geïnvesteerd moeten worden in verbetering van

de landbouwproductiviteit, inclusief een drastische toename van agrarisch onderzoek en landbouwonderwijs. Voedingspatronen zullen sterk moeten veranderen. Klimaatverandering zal een halt toegeroepen moeten worden en overheden, vooral in ontwikkelingslanden, zullen landbouw de hoogste prioriteit moeten geven. De wereld kan zichzelf nu en in de toekomst voeden, maar keuzen moeten gemaakt worden, en die zijn niet voor iedereen aangenaam.

De winnaar van de Nobelprijs voor de Vrede, de beroemde agronoom en vader van de 'groene revolutie' in Azië, dr. Norman Borlaug, zei daarover: '[W]ereldvrede wordt niet gebouwd op lege magen en menselijk leed, het is binnen het bereik van de technische en financiële mogelijkheden van de wereld om een einde te maken aan de tragiek van honger, *indien* we ons hart en verstand daartoe inzetten.' In navolging van dit citaat van dr. Borlaug, kunnen we zeggen: 'er is genoeg technologie, er is genoeg geld, maar we missen de mindset (de morele wil en het gezond verstand) en mededogen met de allerarmsten in deze wereld om serieus actie te ondernemen'.

Er komt nu een brandende vraag op: 'willen wij werkelijk efficiënter omgaan met onze schaarse grondstoffen, zijn we bereid om zwaar te investeren in landbouwontwikkeling en hebben we genoeg mededogen om de hele wereld nu en in de toekomst te willen voeden?' Die vraag zal niemand met zekerheid kunnen beantwoorden. Maar we hebben wel een keuze. Aan de ene kant kunnen we egoïstisch voor ons zelf kiezen en geloven of hopen dat de technologie en/of politiek de problemen van klimaatverandering, honger en armoede wel voor ons zal oplossen. Aan de andere kant kunnen we kiezen voor een geloof dat er wezenlijke beperkingen zijn voor de ongebreidelde consumptiegroei in de wereld, maar dat er toch nog tijd en ruimte is voor verandering ten goede, die leidt tot een leefbare wereld voor de mensheid en tot voldoende voedsel om straks 9 miljard mensen te kunnen voeden. Een wereld die echt actie onderneemt om honger en armoede uit te bannen en een halt

toeroept aan klimaatverandering. Dit houdt echter wel in dat wij in de rijke westerse wereld onze voedingspatronen aanpassen en onze ecologische voetafdruk verkleinen, niet alleen om onze eigen kinderen en kleinkinderen een leefbare wereld na te laten met voldoende gezond voedsel, maar ook de ruimte te bieden voor economische groei, voldoende gezond voedsel en een toenemende ecologische voetafdruk voor ontwikkelingslanden, om ook daar de mensen een waardig menselijk leven te gunnen. Ik ben ervan overtuigd dat de juiste keuzen gemaakt gaan worden en dat we straks, honderd jaar na de ondertekening van de 'Verklaring van de Universele Rechten van de Mens', de hele wereldbevolking van voldoende gezond voedsel zullen voorzien, voor een menswaardig bestaan.

• Signalementen • Sig

Syrië noemt VN-resolutie 'onrechtvaardig'

Syrië heeft zaterdag 3 december jl. de vrijdag daarvoor door de mensenrechtenraad (HRC) van de Verenigde Naties goedgekeurde resolutie, als 'onrechtvaardig' en 'politiek gemotiveerd' verworpen. Van de 47 leden van de HRC stemden 37 voor de resolutie. Zes landen onthielden zich van stemming en vier landen (Ecuador, Cuba, Rusland en China), stemden tegen. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Hillary Clinton reageerde tevreden op de resolutie. Die toont volgens haar aan dat het regime van president Bashar al-Assad steeds meer geïsoleerd raakt en rekening moet houden met almaar toenemende internationale druk. In de resolutie wordt overigens alleen de overheidsrepressie in Syrië veroordeeld. Over de gewapende oppositie en het afglijden naar burgeroorlog rept de resolutie geen woord. De resolutie werd, aldus het Syrische ministerie van Buitenlandse Zaken, 'op voorhand opgesteld door partijen die Syrië vijandig zijn gezind'.

Bron: internet, www.nieuwsblad.be (België), 3 december 2011

Het Ghana schoolvoedselprogramma en SIGN-initiatief

door Hans Eenhoorn*

Het Ghana Schoolfeeding Programme (GSFP) is het resultaat van één van de aanbevelingen van de 'UN Hunger Taskforce' (HTF). In 2003 heeft de HTF, samen met NEPAD (New Economic Partnership for African Development) het Homegrown Schoolfeeding (HGSF)-concept ontwikkeld. Het idee achter HGSF is het verhogen van de productiviteit van kleine boeren en het tegelijkertijd creëren van markttoegang via de vraag naar schoolvoeding. Hierbij worden de Millenniumontwikkelingsdoelen 1 (vermindering honger en armoede) en 2 (kinderen naar school) in één en het zelfde programma gestimuleerd. Ghana adopteerde in 2005 als het eerste Afrikaanse land dit concept en vertaalde het naar een Ghanees programma, dat bekend staat als het Ghana School Feeding Programme (GSFP).

Groot animo

Als lid van de *UN Hunger Task Force* (HTF) en initiator van HGSF, bracht ik in 2004 dit initiatief onder de aandacht van de Nederlandse Ambassade in Ghana, het WFP, Unicef en diverse Nederlandse organisaties. Vervolgens werd een Nederlands platform opgericht, waarin vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, van maatschappelijke organisaties, wetenschap en overheid zitting namen. Dit platform, het *School Feeding Initiative Ghana, the Netherlands* (SIGN) werd opgericht om het Ghanese schoolvoedselprogramma te ondersteunen en te versterken. Leden van het platform leveren vanuit hun eigen kennis en kracht een bijdrage aan het programma in Ghana. Leden van SIGN zijn o.a.: ASN bank, DSM Nutritional Products, Unilever, OxfamNovib, SNV, ICCO, NCDO, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Schutelaar&Partners, TNO en de Universiteit Wageningen. Ook de Ghanese diaspora in Nederland is vanaf het begin bij SIGN betrokken en lid van het platform.

Samenwerking Nederland en Ghana

SIGN en het GSFP zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Mede dankzij de grote steun van de platformleden zegde premier Balkenende tijdens de Millennium top in New York (2005) toe dat de Nederlandse overheid bereid was dit ambitieuze initiatief te ondersteunen. De Nederlandse ambassade in Ghana sloot begin 2006 een overeenkomst met de Ghanese overheid om de opstart van het programma financieel mogelijk te maken. Tevens speelde de ambassade een belangrijke rol bij het verder ontwikkelen van het programma. Nederland zegde toe om 40 miljoen euro, verspreid over vier jaar (2007-2010), aan het programma bij te dragen. Deze substantiële bijdrage was bestemd voor de aankoop van lokaal geproduceerd voedsel voor de schoolmaaltijden. Het programma werd dan, na een testfase in 2005, breed uitgerold in Ghana. Het overgrote deel van de kosten werd gefinancierd door de Ghanese overheid zelf; in 2009 en 2010 was dit ongeveer 30 mil-

joen euro per jaar. Ook het World Food Programme van de Verenigde Naties, WFP, droeg bij in de kosten, en wel voor zo'n 10%. Door kinderen op basisscholen dagelijks een voedzame schoolmaaltijd aan te bieden, gingen niet alleen meer kinderen naar school, maar namen ook hun leerprestaties toe. En omdat lokale boeren de ingrediënten voor de maaltijden teelden, profiteerde ook de lokale economie mee.

Tijd voor uitwerking volgende stap

In 2010 werden ongeveer 700.000 kinderen dagelijks van een warme maaltijd voorzien; de verwachting is dat het er in 2011 één miljoen zullen zijn. Na vijf jaar GSFP kan worden vastgesteld dat schoolvoeding een goed middel is geweest om meer kinderen naar school te krijgen en verzuim terug te dringen. Over het algemeen is het schoolgaan met meer dan 10% gestegen. In de armere gebieden ligt dit percentage veel hoger. Benodigde ingrediënten voor het bereiden van de maaltijden worden op de lokale markten ingekocht. De stap van lokale markten naar lokale boeren is de volgende stap die gemaakt moet worden. Kleine boeren produceren individueel nog niet genoeg om effectief aan een school te kunnen leveren; ze zijn als zodanig nog niet georganiseerd dat ze dat collectief kunnen doen. Het besef dat boeren steun nodig hebben bij het vergroten van hun productie en het vormen van collectieven, groeit echter zowel bij de Ghanese overheid als bij (internationale) organisaties die het GSFP ondersteunen. In Ghana lopen diverse proefprojecten gericht op het versterken van de band tussen de kleine boer en het GSFP. Eén van deze projecten wordt uitgevoerd door het WFP in het kader van hun P4P (Production for Progress)-programma, een door de Wereldbank en de Gates foundation gesteund programma, waarbij de lokale behoefte aan voedsel voor de voedselhulp-programma's van het WFP zoveel mogelijk gedekt worden met lokale productie. Dit programma breekt met de onwenselijke gewoonte om het WFP te voorzien van landbouwoverschotten, voornamelijk uit de Verenigde Staten, waardoor lokale markten verstoord worden.

Kinderziekten te boven

Het GSFP kende een stormachtig verloop. Zeker in de beginjaren was het management en de uitvoering van het programma niet naar behoren. Dit blijkt o.a. uit de eerste audit van het accountantskantoor PWC in Ghana, dat er eind 2007 toe leidde dat de betaling van de Nederlandse overheid werd opgeschort. De Nederlandse overheid stelde vervolgens een aantal eisen die de transparantie en uitvoering van het GSFP moesten verbeteren. Ook bleek dat het programma sterk politiek gekleurd is, bijvoorbeeld door een grote concentratie van scholen die (onterecht) van het programma profiteren, rond de grote steden Accra en Kumasi. Het GSFP overleefde de verkiezingen in december 2008 en een wisseling van de politieke macht. Hieruit mag geconcludeerd worden dat het GSFP inmiddels geworteld is in de Ghanese samenleving. In 2009 kwam het programma in rustiger vaarwater. Meer scholen in het armere Noorden van Ghana werden door het GSFP opgenomen. Financiering door de Nederlandse overheid werd hervat en de Nederlandse Ambassade zegde toe het als gevolg van de tijdelijke stopzetting uitstaande bedrag alsnog toe te kennen. SIGN pleitte toen eveneens met succes bij de toenmalige minister voor ontwikkelings-samenwerking Bert Koenders voor hervatting van de betalingen, toen duidelijk werd dat Ghana hard aan de opgestelde verbeterpunten had gewerkt.

SIGN's bijdrage

SIGN is een uniek voorbeeld van hoe publiek-privaat partnerschap kan bijdragen aan een, in dit geval Ghanees, overheidsprogramma ten behoeve van het behalen van de millenniumdoelen. SIGN is opgericht met als doel het helpen slagen van het GSFP en het breder op de kaart zetten van het concept *Home Grown School Feeding*. SIGN communiceert actief over het GSFP en een nieuwe vorm van samenwerking, die haar kracht ontleent aan het samenbrengen van mensen en organisaties uit alle hoeken van

de samenleving, met hun uiteenlopende achtergronden, kennis en manier van werken. Deze formule, met een breed draagvlak, heeft geleid tot ruimhartige ondersteuning door de Nederlandse overheid. SIGN volgt het programma in Ghana op de voet en ontwikkelt nauwe samenwerkingsbanden met zowel het GSFP-management, maatschappelijke organisaties in Ghana als internationale partners. SIGN faciliteert en deelt haar kennis en ervaringen waar nodig. Tevens biedt SIGN (financiële) ondersteuning aan het National Secretariaat (het uitvoerend orgaan van het GSFP op nationaal niveau) op het gebied van goed bestuur en communicatie.

Oprichting *Civil Society Platform*

Begin 2009 heeft SIGN, in samenwerking met SNV Ghana en SEND (een locale NGO en partner van Cordaid), een '*Civil Society Platform*' (CSP) geformeerd in het noorden van Ghana. Leden van dit platform leveren ondersteunende diensten aan scholen en gemeenschappen waar het GSFP wordt uitgevoerd. Ook brengen zij op gezette tijden alle actoren bijeen om knelpunten bespreekbaar te maken en te zoeken naar oplossingen. SIGN betaalt de kosten voor de leiding van dit platform. Tussen leden van het CSP en SIGN zijn meerdere samenwerkingsverbanden en projecten ontstaan. Zo wordt in samenwerking met CSP-lid *New Energy* op een twintigtal scholen geëxperimenteerd met energie-efficiënte manieren van koken (Toyola cooking-stoves). ASN bank biedt financiële ondersteuning aan Plan Ghana bij de uitvoer van een alternatief schoolvoedingsmodel, waarbij de nadruk op zelfsturing van de gemeenschap ligt. Simavi heeft via haar lokale partner scholen voorzien van drinkwater en sanitaire voorzieningen gebouwd. Ook ondersteunt Simavi verschillende CSP-leden in het implementeren van trainingen voor cateraars, gericht op het versterken van hun kennis en kunde op het gebied van gezondheid en voeding. SIGN ondersteunt, met door de ASN bank gedoneerd geld, een lokale NGO, *Ghana Organic Agriculture Network* (GOAN), die organische schooltuinen helpt opzetten.

Laatste ontwikkelingen

Aan oud-president van Ghana, John Agyekum Kufuor, met wie Hans Eenhoorn in 2005 samenwerkte bij de start van de Nederlands/Ghanese samenwerking in het HGSF-programma, is de World Food Prize 2011, uitgereikt, dit is eigenlijk de Nobelprijs voor hongerbesteding. Ghana gaat mede dankzij het HGSF-programme de MDG 1 halen.



De auteur met oud-president van Ghana, Kufuor, op de dag van de uitreiking van de World Food Prize aan Kufuor, in Des Moines, Verenigde Staten.

SIGN Platformlid Vitromix financierde twee grondnotenverwerkingsfabriekjes, die gerund worden door vrouwencoöperaties, met het oogmerk het GSFP van grondnotenolie en -pasta voor de schoolmaaltijden te voorzien.

SIGN communiceert op open en transparante wijze naar alle betrokken partijen over het verloop van het programma. Het is daarom in staat geweest op verschillende momenten de Nederlandse partners te motiveren om zich aan het GSFP te blijven committeren. Met Ghanese partners, onder meer de overheid, is regelmatig (en met succes) de dialoog aangegaan ten behoeve van een verbeterde uitvoering. Toen duidelijk werd dat het programma op diverse fronten aan mismanagement onderhevig was en in een latere fase het programma tot stilstand kwam, heeft SIGN via verschillende kanalen dit

onder de aandacht gebracht, maar ook met succes druk uitgeoefend om de toen zittende GSFP-leiders te vervangen.

De toekomst voor GSFP en HGSP

Inmiddels is er grote internationale belangstelling voor het *Home Grown School Feeding Programme*. Nieuwe partners zijn bereid dit concept te ondersteunen en verder uit te breiden naar andere landen. Ghana is hierin een leidend voorbeeld geworden. Organisaties als de Wereldbank en het Wereldvoedselprogramma van de VN (WFP) onderkennen nu het belang van lokaal georiënteerde en aangestuurde voedselprogramma's als een sterke aanpak om voedselzekerheid te verwezenlijken. In 2010 rolde het *Partnership for Child Development* (PCD), onderdeel van Imperial College London, met financiële ondersteuning van de Bill & Melinda Gates foundation, een vijfjarig programma uit om Afrikaanse overheden te ondersteunen in het implementeren van HGSP-programma's. Dit initiatief past hiermee in een bredere mondiale HGSP-alliantie, recentelijk gelanceerd door de Wereldbank Groep en het WFP. SIGN is een formeel samenwerkingsverband aangegaan met PCD en biedt ondersteuning door haar kennis, ervaringen en brede netwerk over te dragen.

Nu er breed draagvlak is voor het doorgroeien van het GSFP en HGSP in bredere zin, kan de uitvoering van dit concept in de volgende fase verder aangescherpt worden. Maar een holistisch programma dat tegelijk een bijdrage levert aan voedselzekerheid, economische ontwikkeling, verbeterde toegang tot educatie en verbeterde gezondheid van jonge kinderen, blijkt complex in de uitvoering. Geduld, goede samenwerking, transparantie en investeringen van overheden die dergelijke programma's implementeren en de ondersteuning door de internationale gemeenschap, zijn essentiële factoren voor het slagen van dit concept. SIGN zal ook in 2011 actief blijven samenwerken met actoren die zich bezighouden met het in de praktijk brengen van HGSP.

Het moge duidelijk zijn dat zonder de substantiële bijdrage van de Nederlandse overheid en de ondersteuning door het SIGN-platform, het HGSP-programma in Ghana nooit van de grond zou zijn gekomen. Ondanks de vele tegenvallers en het mismanagement in Ghana worden nu honderdduizenden ondervoede kinderen op school van een warme maaltijd voorzien en wordt met hulp van de Bill & Melinda Gates Foundation het HGSP-programma naar andere landen uitgerold.

Op 27 oktober 2011 werd door SIGN, met medewerking van de SNV en het NCDO, op het Ministerie van Buitenlandse Zaken een conferentie georganiseerd over het 'Homegrown Schoolfeeding'-Programma. Tijdens deze conferentie zijn de resultaten van het programma in Ghana, de geleerde lessen en de uitdagingen voor de toekomst gepresenteerd en besproken, en heeft SIGN het stokje overgedragen aan het *Partnership for Child Development* (PCD). Aan de conferentie werd deelgenomen door experts uit binnen- en buitenland en hoge Nederlandse en Ghanese ambtenaren en de bijeenkomst werd afgesloten door staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking Dr. Ben Knapen.

* Hans Eenhoorn (1941) is voormalig top-manager van Unilever en heeft in vele landen gewoond en gewerkt. Na zijn pensionering in 2001 trad hij toe tot de 'Millennium Taskforce on Hunger' van de Verenigde Naties. Het doel van deze taskforce was realistische actieplannen te ontwikkelen om chronische honger in de wereld te bestrijden. In de periode 2007-2009 was hij Associate Professor voor Voedselzekerheid en Ondernemerschap aan de Universiteit van Wageningen. Daarnaast vervulde hij bestuursfuncties in binnen- en buitenland, waaronder het Hoofdbestuur van SOS-Kinderdorpen-International, commissariaten bij Ben&Jerry's Icecream company en Verkade, en was hij initiator van het 'Homegrown Schoolfeeding'-programma in Ghana en de stichting SIGN (Schoolfeeding Initiative Ghana Netherlands).



Share the Inspiration Around

'If people in a country with such political constraints and economic needs can flock to the environmental cause in such numbers then those in the Global North should double their efforts' – Kim Nguyen

In August 2008 he set off on a bicycle to cross three continents. The destination was the Copenhagen Summit on Climate Change of 2009. Starting in Brisbane, Australia, he managed to reach Denmark. With his Ride Planet Earth campaign, former student in International Journalism, Kim Nguyen, inspired people to take action. In VNForum he tells about his cycling campaign and his more recent experiences in Vietnam, one of the countries likely to be hit hardest by impacts of global warming.

The efforts of many to stop runaway global warming has been going on for decades. But it often seems a battle already lost, the size of the challenge too immense, the opposition too permanent. For those who have dedicated their time and energies, sometimes it seems their entire lives, the period following the failure of the COP15 in 2009 has been demoralising. Political momentum has fallen away and the international climate negotiations remain at a standstill.

One of the major tasks now is to maintain motivation and optimism. Hope. The people are looking for new sources of inspiration, new leaders, new wells of enthusiasm. For me, a struggling environmental activist, I think I found some of that in Vietnam. And it seems the feeling was mutual.

In 2009 I became something of a minor celebrity there. A bit surprising, considering I didn't and still don't speak Vietnamese, nor had I been to the country for years. But for a little while my story and picture could be found throughout Vietnamese newspapers, magazines and online news; the nation's interest in my efforts spurred by my racial heritage. My father is Vietnamese,

he grew up first in Hanoi, then Saigon, before moving to Australia in 1960.

So my link to the country was tenuous, but when in August 2008 I set off on a bicycle from Brisbane to cycle three continents and reach Copenhagen, Vietnamese people took note. And that was what I had wanted, although I hadn't expected much attention from that part of the world. Vietnam wasn't even on my itinerary, as I figured the detour East from Laos was too great.

This year, throughout May, I travelled through Vietnam for the first time in seven and a half years. All of my father's side of the family still live there and I was warmly welcomed by uncles, cousins and their children, communicating almost entirely in smiles and body language. My relatives congratulated me for my cycling efforts. They seemed proud that someone from their family, someone with Vietnamese origins, had taken on something so arduous.

Ride Planet Earth Campaign

My 16 month journey was part of a campaign I

had set up called *Ride Planet Earth*, an attempt to raise awareness about the impacts of climate change. Not just the ones likely to take place 50 years down the track (as the amount of greenhouse gases continues to rise) but the impacts happening right now because of all the pollution we've already produced. These are many and found in most countries, especially in the Global South where most people work in agriculture and their survival is inextricably linked to their climate.

My experiences while cycling were the best and hardest in my life. I traversed the deserts of Australia, Mongolia and Kazakhstan, the rain forests of Indonesia and Malaysia, the Eastern edges of the Himalayas. I experienced almost continual physical and mental hardship, including a couple of situations when I got too close to death for comfort. But I made it to Copenhagen in reasonable health and on schedule. I believed in what I was doing and managed to turn my journey into a successful international campaign involving thousands of participants.

The campaign sought to inspire action, to encourage behaviour change, to demonstrate that each person can do something about climate change. Even something simple like using sustainable transport, a bicycle, instead of driving a car or flying a plane. I hoped people would take notice, people from my country, Australia, or perhaps the places where I'd lived, England and Scotland, places where the issue of climate change had already entered the political mainstream. I hoped my actions might have some impact there. But I hadn't expected such a response from Vietnam.

Coordinating *Ride Planet Earth* had involved working with bicycle and environment organisations from all over the world. When I wasn't cycling I worked ferociously to set up an international bicycle event to coincide with my arrival at the Copenhagen UN Climate Change Conference (the COP15) in December 2009. One of the places the event was best supported

De schrijver

De schrijver van dit artikel is Kim Nguyen. Hij volgde in het voorjaar van 2011 de Engelstalige *minor* International Journalism. Dit is een verdiepend traject van 20 weken dat wordt verzorgd door het afstudeerprofiel Nieuws en Media, een journalistieke opleiding van de HvA.

De Verenigde Naties spelen een centrale rol in de lessen van deze jonge journalisten in spe. Er wordt kritisch gekeken naar de positie van de VN en de effectiviteit van deze internationale organisatie. Weerspiegelen de VN bestaande machtsverhoudingen? Hoe verhouden de VN zich tot grootmachten op het internationale politieke toneel? En hoe effectief kan *global justice* zijn als de wereld nog steeds is ingedeeld in soevereine staten?

In het kader van deze *minor* worden diverse gastcolleges en opdrachten gegeven, waarvan studenten in dit blad verslag doen. De vierde in de reeks is een verslag van de klimaatcampagne, opgezet door de student zelf in 2008 en 2009.

and attended was Saigon. I worked with a group called *Cycle 4 Environment*, who staged a 200 person bicycle demonstration despite persistent government obstacles; 49 other events were held in locations on every continent. Although the conference ended in a failure I left imbued with the belief that I could have a positive impact on the planet. It was the first time I felt I had achieved something really important.

The year 2010 didn't work out the way I'd hoped. Instead of gaining support and funding to stage more events and build the *Ride Planet Earth* campaign I ended up working in a pub in Amsterdam desperately short of money. I continued to campaign and organise but the impact was meagre. *Ride Planet Earth* continued with a friend cycling from New York to the COP16 in Cancun, but I didn't have the time to organise whereas media attention and participation were much smaller than the previous year. I worked to help set up a *Zero Carbon World Concert* in November 2010. This proved a small success, the bicycle powered event in Amsterdam attrac-



Kim crossed three continents to reach Copenhagen for the Climate Summit of 2009.

ted 250 people, but only 11 other events took place and the start of this year has seen the founder abandon the project. I felt impotent. Until my visit to Vietnam.

Uplifting Vietnam

This year I finally got a chance to meet some of the people I had exchanged so many emails with in 2009 and to find out more about how people in my father's country are dealing with climate change and trying to take their future into their own hands.

Vietnam is a country transforming at an incredible rate. The state-controlled economy and isolation of the communist doctrine is long vanquished. The country is now only communist in name, as capitalist expansion conquers all before it. The pursuit of money, for more products and easier lifestyles, is taking place feverishly. It seems not a corner remains untouched by development, the cities and their populations

growing up and out. Construction goes on everywhere; industries, factories, roads, bridges, a building frenzy. The environment is the victim, paying the high price for the nation's air-conditioning, fridges, televisions, computers and cars. The forests are being cut down, the mountains mined, the rivers dammed and polluted, the air hazy with dust, smoke and toxins.

According to *UN Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC) reports Vietnam is one of five countries likely to be hit hardest by climate change impacts over the coming years. Already salinity from rising seas is encroaching on fishing and farming areas in the Mekong Delta. Extreme weather events such as heat and cold waves already hit Vietnam, which along with changing rainfall patterns has affected food production. Farmers in some areas now rely on government handouts to survive.

I didn't know what to expect of the Vietnamese environment movement but I had made assump-

tions. The country's economic development would be given priority over protection of its environment. The government, renowned for oppression, would silence political activism that challenged its hierarchy of priorities.

During May 2011, I began work on a documentary about the environment movement in Vietnam. I met with numerous people working for non-governmental organisations and groups with the mission to protect Vietnam's environment. I was struck by the enthusiasm and vigour of all those involved, as well as the growing popularity of the movement. It seems new NGOs, groups, clubs and businesses seeking to protect the environment are being established almost as fast as the industries whose practices destroy it.

I met scientists who have been researching climate change and the impacts of development for decades, business people introducing sustainable practices and technologies into Vietnam's market place, as well as activists raising environmental awareness and promoting behaviour change. The majority of those activists are university students and apparently their numbers are swelling.

Environmental stewardship

The passion and actions of the people I met were revelatory. Vietnam is an incredibly difficult country to engage in political action. Publicly criticising the government is almost unheard of. Countless dissidents have been imprisoned and intimidated since the Communist Party took power. Yet, here you have thousands of Vietnamese engaging in daily activities promoting energy and water conservation, waste reduction and other sustainable practices. Many people in Vietnam still strive for what those in the developed world take for granted, i.e. electricity, clean drinking water, education and healthcare, yet still they advocate for sustainability and responsibility.

In Australia conservative politicians repeatedly tell us we can not afford to use renewable ener-

gy, to reduce our greenhouse emissions, because of the cost to our standard of living. The people of Vietnam have never even reached that standard, yet still they demand environmental stewardship.

The activists described the events they have put on, what they are planning for this year, the challenges they have had to overcome. The movement is full of extraordinary people, smart, dedicated, driven. Through my contact with them throughout the month I became more and more re-inspired, so much so that I now plan to move to Vietnam after finishing my Masters studies to work with them. I hope to spend the next couple of years helping to strengthen the links between the Australian and Vietnamese movements, to share knowledge, experience and capacity.

The funny thing is it seems they have taken inspiration from me also. I was presented to the Vietnamese groups as a 'famous' activist, they were as interested in interviewing me as I was in them. They used my presence to attract more participation in their activities and looked to me to share expertise. Despite the fact that I believe they knew more about climate change and campaigning than I do, I was more than happy to share my stories of running out of food and water in the Gobi desert, or cycling through the snow in Denmark. Because I know how important it is to be inspired.

The reality is that the task of protecting Vietnam's environment, from climate change and development, is incredibly difficult. The government, industry and often the people do prioritise economic success over the needs of the environment. The industrial and technological revolutions are hitting Vietnam a lot faster than the green and the signs are that this trend will continue for some years to come.

The Vietnamese government has policy and legislation in place to protect its natural resources and habitats, to mitigate against climate

change impacts and curb greenhouse emissions. However these laws are rarely enforced. Those with the power to enforce are often corrupt and most businesses simply can't afford to install environmentally friendly technology. To impose the strict environmental guidelines would risk slowing economic growth, losing income and scaring off further foreign investment. Despite this predicament not one person I interviewed openly criticised the government.

Double our efforts

In order to be successful the movement needs to grow, to not only target individual energy use and consumption (as they do now) but work with government and business to implement sustainable practices at a macro-level. Renewable energy and sustainable transport infrastruc-

ture, sustainable urban and economic planning, sustainable agriculture and population stabilisation practices all need to be put in place. If Vietnam continues to develop as it is now, the negative consequences will be severe.

But my feeling upon leaving Vietnam again is one of cautious optimism. If people in a country with such political constraints and economic needs can flock to the environmental cause in such numbers then those in the Global North should double their efforts. The forces against change are powerful but we have something they do not. We have an international movement of inspirational people all working towards a sustainable future. As long as we manage to sustain each other then I believe we will be able to do the same for our planet.



Nr. 102 BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 augustus 2011

Vanaf dinsdag 13 september 2011 zal de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) voor de 66^e zitting te New York bijeenkomen. Deze richtlijnenbrief bevat de inzet op hoofdlijnen voor de Koninkrijksdelegatie.

Algemeen

De 66^e zitting van de AVVN heeft plaats tegen de achtergrond van de turbulente politieke ontwikkelingen in de Arabische wereld en de gang van zaken bij de financiële crisis die per regio grote verschillen vertoont. De VN vormt een centraal platform waar de verschillende elementen van een integrale internationale aanpak samenkomen. De discussies tijdens de AVVN zullen gedomineerd worden door de actualiteit. Toch zal het Koninkrijk ook aandacht vragen voor de rol van de VN in *global governance* en de versterking van de effectiviteit en legitimiteit van de VN die daarvoor nodig is.

De inzet van het Koninkrijk is gebaseerd op de bijgaande *EU Priorities for the 66th Session of the General Assembly of the United Nations*, die op 20 juni zijn goedgekeurd door de Raad Buitenlandse Zaken.¹ Het Koninkrijk ondersteunt het Europese streven naar een sterkere rol als mondiale speler die wordt mogelijk gemaakt door de recente afspraken over de vertegenwoordiging van de EU in de AVVN. De hoofdpunten in de *EU Priorities*, vrede en veiligheid, duurzame ontwikkeling, mensenrechten en de hervorming van het VN-systeem, weerspiegelen in belangrijke mate de prioriteiten van het Koninkrijk.

Hieronder volgt op hoofdlijnen de inzet van het Koninkrijk in de 66^e AVVN. Daarbij is uitgegaan van de prioriteiten in het buitenlandbeleid van het kabinet.

Internationale vrede & veiligheid

Een belangrijk thema tijdens de komende AVVN is het tegengaan op een samenhangende wijze van transnationale dreigingen. Het Koninkrijk zal blijven aandringen op universele ratificatie en nauwgezette implementatie van het VN-verdrag over grensoverschrijdende georganiseerde misdaad, inclusief het daarbij behorende mensenhandelprotocol.

De besprekingen over een alomvattend VN-verdrag inzake internationaal terrorisme worden voortgezet. De besprekingen verlopen al lange tijd bijzonder moeizaam, omdat de standpunten van de VN-lidstaten uiteenlopen. Dit geldt in het bijzonder de reikwijdte van het verdrag. Het Koninkrijk blijft zich in EU-verband inspannen voor een snelle afronding van de onderhandelingen over dit verdrag.

De afgelopen jaren heeft het Koninkrijk zich vooral ingezet om de implementatie van het Comprehensive Peace Agreement (CPA) voor Soedan te ondersteunen. Met het einde van het CPA en de afscheiding van Zuid-Soedan verschuift het accent naar goed nabuurschap tussen de beide Soedans. De stabiliteit in Zuid-Soedan is voor een belangrijk deel afhankelijk van een duurzame vrede met Soedan. Het Koninkrijk hecht vooral belang aan twee taken van de nieuwe VN-vredesmissie in Zuid-Soedan, namelijk het ondersteunen bij het opbouwen van de rechtsstaat en de bescherming van burgers, zoals verwoord in de VN Veiligheidsraadsresolutie 1996.

Voor het Koninkrijk zijn internationale afspraken over ontwapening en non-proliferatie van massavernietigingswapens essentieel voor het bevorderen van internationale vrede en veiligheid. De toegenomen interesse in ontwapening en non-proliferatie zal tijdens de 66^e AVVN omgezet moeten worden in duidelijke voorstellen.

Het Koninkrijk zal zich blijven inspannen om een positieve en katalyserende rol te spelen door zich sterk te blijven maken voor acties in de fora die non-proliferatie en kernontwapening bespreken, zoals de Eerste Commissie en het Internationaal Atoomenergie Agentschap. Tijdens deze AVVN zal het Koninkrijk zich inzetten om de impasse in de Ontwapeningsconferentie te doorbreken. Onderhandelingen over een verifieerbaar verdrag met betrekking tot een verbod op de productie van splijtstof voor ontploffingsdoeleinden (FMCT) zijn belangrijk voor de non-proliferatiestrategie en een stap voorwaarts in het proces van nucleaire ontwapening. In de Eerste Commissie zal het Koninkrijk initiatieven voor een resolutie over het FMCT steunen. Op het terrein van conventionele wapenbeheersing zal het Koninkrijk zich ook in blijven zetten voor een spoedige start van onderhandelingen over het VN-wapenhandelsverdrag.

Het Koninkrijk hecht belang aan de preventie, bestrijding en uitbanning van illegale handel in kleine en lichte wapens. Het zal zich daarom ook dit jaar weer inzetten in de Eerste Commissie voor de aanneming van de omnibusresolutie over onder meer deze problematiek. Het Koninkrijk zal voorts in de zomer van 2012 deelnemen aan de tweede toetsingsconferentie van het VN-actieprogramma ter bestrijding van de illegale handel in kleine en lichte wapens.

Midden-Oosten

In de najaarssessie van de Algemene Vergadering zullen ook de jaarlijkse Midden-Oosten resoluties worden behandeld. In de optiek van het Koninkrijk dragen deze resoluties niet bij aan het Midden-Oosten Vredesproces. De inzet ten aanzien van deze resoluties is bekend: streven naar evenwichtige teksten die niet onnodig emotionerend en politiserend zijn. Het aantal resoluties kan worden verminderd en gestroomlijnd. Israël-*bashing* is uit den boze.

De Nederlandse inzet zal ook mede worden bepaald door de voortgang van de vredesonderhandelingen en de eventuele eenzijdige stappen die de Palestijnse Autoriteit zal zetten om erkenning van de staat dan wel lidmaatschap van de Verenigde Naties te realiseren. Het Koninkrijk is tegenstander van zulke eenzijdige stappen en blijft streven naar een alomvattend vredesakkoord met een twee-staten-oplossing als uitgangspunt. Het hervatten van de onderhandelingen is de enige wijze waarop een dergelijke duurzame vrede tot stand kan komen.

Internationale rechtsorde

Het Koninkrijk zal zich blijven inzetten voor de versterking van de internationale rechtsorde door aandacht voor de relevante onderwerpen binnen de Zesde Commissie. Belangrijk onderdeel hiervan is het streven naar algemene aanvaarding van de rechtsmacht van het Internationaal Gerechtshof en aanvaarding en universele toepassing van het Statuut van Rome met betrekking tot het Internationaal Strafhof. Nederland zal ook tijdens de 66^e AVVN een resolutie over het Internationaal Strafhof coördineren.

Jaarlijks houdt de AVVN, conform de door de 64^e AVVN aangenomen resolutie, een debat over de *Responsibility to Protect* (R2P). De 65^e AVVN heeft de belangrijke rol van regionale organisaties belicht en heeft, mede dankzij Nederlandse inspanningen, besloten tot het beschikbaar stellen van middelen voor de *Joint Office* van de speciale adviseurs van de SGVN voor respectievelijk genocide en R2P. De aanname van resolutie 1973 in maart 2011 door de Veiligheidsraad heeft ook het debat over R2P een nieuwe impuls gegeven. De resolutie verwijst indirect naar R2P: de Veiligheidsraad machtigt inzet van alle noodzakelijke middelen om burgers te beschermen. Ook hierin speelde Nederland een actieve rol door een verwijzing naar R2P te bepleiten bij een aantal Veiligheidsraadleden en andere betrokken landen.

Nederland is sinds zomer 2010 met Rwanda co-voorzitter van de *Group of Friends of R2P*. In die hoedanigheid zal het Koninkrijk zich ervoor inspannen dat tijdens de 66^e Algemene Vergadering het debat wordt gevoerd over de mogelijkheid voor de internationale gemeenschap om maatregelen te treffen, van bemiddeling tot militair ingrijpen als uiterste middel, om de vier R2P-misdrijven te voorkomen. De primaire rol voor staten om de eigen bevolking te beschermen blijft overigens voorop staan. Juist het optreden van staten is immers de sleutel tot preventie van ernstige mensenrechtenschendingen. Nederland zal en marge van de ministeriële week een bijeenkomst op ministerieel niveau organiseren over R2P.

Mensenrechten

Het Koninkrijk zal zich tijdens de 66^e AVVN sterk maken voor resoluties die aansluiten bij het beleid zoals verwoord in de geactualiseerde mensenrechtenstrategie 'Verantwoordelijk voor vrijheid'. Het zal zich verzetten tegen resoluties en verklaringen die het respect voor de universaliteit van de rechten van de mens ondermijnen of het VN-mensenrechteninstrumentarium aantasten. In de Derde Commissie wil het Koninkrijk wederom concrete mensenrechtensituaties aan de orde stellen. Verder zet het Koninkrijk in op het tot stand komen van thematische resoluties. In EU-verband dient het Koninkrijk een resolutie in over vrijheid van godsdienst en levensovertuiging. Nederland zal ervoor pleiten dat in de resolutie onderstreept wordt dat de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging ook het recht inhoudt om van godsdienst te veranderen dan wel zonder godsdienstige overtuiging en activiteit te leven.

Ontwikkeling

De inzet van het Koninkrijk in onder meer de Tweede Commissie van de AVVN zal uitvoering geven aan de ontwikkelingsagenda en aan de doelstellingen zoals op hoofdlijnen uiteengezet in

de 'Focusbrief Ontwikkelingssamenwerking' aan het parlement van maart 2011. Van de onderwerpen die tijdens de AVVN aan bod komen, zal het Koninkrijk zich met name inzetten op de hieronder genoemde punten.

Voedselzekerheid is één van de prioriteiten van het kabinet. Doelstelling van het Koninkrijk is het vergroten van voedselzekerheid door het stimuleren van duurzame productie, efficiëntere markten, grotere inkomenszekerheid en verbeterde toegang tot gezond voedsel. Het Koninkrijk ondersteunt de EU-prioriteiten voor voedselzekerheid waarbij de nadruk ligt op ontwikkeling van de private sector. Nederland heeft een *Group of Friends* voor voedselzekerheid opgericht om het onderwerp ook in VN-kader in New York hoger op de agenda te krijgen.

Nederland zal en marge van de ministeriële week een bijeenkomst op ministerieel niveau organiseren met UN Women en WFP over economische zelfredzaamheid van vrouwen op het platteland ten behoeve van voedselzekerheid. Ook zal het bedrijfsleven aanwezig zijn tijdens deze bijeenkomst om zijn bijdrage in ontwikkelingssamenwerking verder te verkennen en uit te diepen.

De Kamer werd bij brief van 18 april 2011 geïnformeerd over de nadere uitwerking van het beleid op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) en HIV/Aids. Conform de in de Kamerbrief geschetste lijnen zal het Koninkrijk in de AVVN aandringen op uitvoering van de Actieprogramma's van de Conferentie over bevolking en ontwikkeling (Cairo, 1994) en de vierde Wereldvrouwenconferentie (Beijing, 1995). Het Koninkrijk zet zich in voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen, en specifiek voor de rechten van vrouwen en jongeren en gemarginaliseerde groepen, onder wie seksuele minderheden. Het Koninkrijk ijvert in het kader van de uitvoering van deze beleidsprioriteit voorts voor seksuele voorlichting aan jongeren, verlaging van de drempel voor jongeren om informatie en dienstverlening te krijgen, en verlaging van het aantal tienerzwangerschappen.

Op het onderwerp water en sanitatie zal de inzet van het Koninkrijk zich in de Tweede Commissie vooral richten op waterveiligheid en waterzekerheid vanuit de visie dat de ontwikkeling en [het] beheer van waterbronnen cruciaal zijn voor armoedevermindering, duurzame economische groei en zelfredzaamheid. Het Koninkrijk zet concreet in op de ratificatie van het VN-verdrag voor '*trans boundary water management*'. Sanitatie is de meest achterblijvende doelstelling van de MDGs. Samen met partners wil het Koninkrijk via de '*Five year drive on sanitation*' meer commitment voor dit onderwerp bewerkstelligen. Het Koninkrijk zet zich verder in voor verbetering van samenwerking tussen verschillende betrokken partijen.

Versterken van de VN

Op 31 december zal secretaris-generaal Ban Ki-moon zijn eerste mandaat voltooien. De AVVN heeft hem op voordracht van de Veiligheidsraad op 21 juni voor een tweede termijn gekozen. Nederland steunde de herverkiezing van Ban Ki-moon.

De discussie over de hervorming van de Veiligheidsraad (VR) is binnen de AVVN al vele jaren gaande. De standpunten over de samenstelling en de werkwijze van de VR lopen uiteen. In januari jl. is in het kader van de intergouvernementele onderhandelingen een tekst met verschillende

opties gepresenteerd. Over de modaliteiten voor het vervolg van het hervormingsproces wordt in New York thans onderhandeld. Het Koninkrijk zal zich tijdens deze zitting inzetten voor meer vaart in het proces om tot een succesvolle afronding van de onderhandelingen te komen. De prioritaire elementen van de hervormingen voor het Koninkrijk zijn: een beperkte uitbreiding van de Veiligheidsraad, beperking van het vetorecht indien de Raad wordt vergroot, een gezamenlijke zetel voor de Europese Unie op langere termijn en een herzieningsclausule voor het uiteindelijke hervormingsmodel. Omdat voor de verschillende hervormingsmodellen op tafel geen afdoende meerderheid lijkt te bestaan, blijft Nederland de optie van een voorlopige oplossing bepleiten.

Voortzetting en verdieping van het *system-wide coherence*-proces dat leidt tot versterking van effectiviteit, efficiëntie, transparantie en verantwoording van de VN-ontwikkelingsactiviteiten is een prioriteit van het Koninkrijk. De nadruk ligt op onder andere samenhang van het VN-beleid (*Delivering as One*) en zichtbaarheid en duurzaamheid van resultaten op landenniveau, goed leiderschap en personeelsbeleid, en harmonisatie van bedrijfsvoeringsregels op hoofdkantoonniveau. Deze onderwerpen zijn voor het Koninkrijk belangrijk bij de onderhandelingen inzake de *Quadrennial Comprehensive Policy Review* (QCPR). De resolutie hierover, die in 2012 moet worden aangenomen, geeft het raamwerk voor de meerjarige strategische plannen van de VN-organisaties.

De SGVN zal tijdens dit AVVN-jaar voorstellen indienen voor de tweejaarlijkse reguliere begroting van de VN en voor de begrotingen van de VN-vredesmissies. De reguliere begroting van 2010 en 2011 bedroeg USD 5,37 miljard. De jaarlijkse VN-vredesmissiebegrotingen bedroegen in 2010-2011 in totaal USD 7,83 miljard. Nederland betaalt 1,855% van de begrotingen als contributie. De SGVN heeft in een verklaring in maart zijn management opgedragen om 3% te bezuinigen. Het Koninkrijk steunt dit initiatief. Een moderne en efficiënte organisatie, die een centrale rol vervult bij de aanpak van mondiale uitdagingen, is nodig. Het Koninkrijk zal daarom inzetten op budgettaire discipline bij de VN-begrotingen met als streven nominale nulgroei. Ook streeft het Koninkrijk naar een nieuwe methodologie voor de contributieschalen met een evenwichtigere verdeling van de financiële verantwoordelijkheden van de VN-lidstaten. Het Koninkrijk zal ijveren voor het terugdringen van de huidige disproportionele betaling door EU-lidstaten. In het bijzonder zullen opkomende economieën worden aangesproken op hun financiële verantwoordelijkheid.

De minister van Buitenlandse Zaken,
U. Rosenthal
De staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
H. P. M. Knapen

Jongerenvertegenwoordiger naar de Verenigde Naties

Speech van Dirk Janssen op de 66^{ste} Algemene Vergadering van de VN te New York

Mr. President, Excellencies, Ladies and Gentlemen,

This year, throughout the world, millions of young people sent a wake-up call to their governments. They demand action and attention for the meagre prospects they experience. They want to be free to form their lives, climb on the social ladder and *participate* in building their societies.

Last April, when the revolutions were dynamic and developing, fellow Dutch youth and I skyped with a young Middle Eastern woman called Kinda. Kinda was one of the young women standing on streets and squares to demand her freedom. She used the internet to support fellow peers in neighbouring countries. To us, she said: *'I am very eager to develop my potential for the benefit of myself and others, but I demand my rights and freedoms to be respected because without it, no progress is possible.'* That conversation made us more conscious about our own freedoms, opportunities and responsibilities.

Today, I ask your attention for a new development seen in The Netherlands and worldwide: the fact that young people are becoming a

globally interconnected generation. First, I will describe the broader meaning of this development. Secondly, I will discuss its implications for political decision making and governance and give two recommendations. These recommendations come forth from my encounters as Dutch Youth Representative with over 2500 young people and consultations with national and international youth organizations.

Mr. President, ladies and gentlemen,

Today's world faces a unique situation as its youth is becoming more and more globally interconnected. Social media like Twitter and Facebook went up from 0 to 200 million and 600 million members in respectively 5 and 7 years and connected people, particularly youth, like Kinda and me, around the world. In the Netherlands, in a poll covering 11.000 youth between the age of 12 to 18, over 54% indicated they have *friendships* outside Europe. That poll illustrates that true interconnectedness is not just about sharing an internet connection, but about discovering face-to-face that your similarities with your African peer are greater than your differences. It illustrates that interconnectedness is not only about both having a cell phone, but about understanding different cultures because your classmates come from all sort of creeds and motherlands.

So what does becoming interconnected really mean?

Firstly, when our interconnectedness becomes tangible, as was the case with Kinda and me, it

Dirk Janssen (21) is jongerenvertegenwoordiger naar de Verenigde Naties en lid van de World-connectors. Hij studeert Economics and Political Philosophy aan het University College Maastricht. Volg of benader Dirk via: @dirknaardevn en dirkjanssen@njr.nl.

Zijn speech is ook te bekijken via <http://www.youtube.com/watch?v=Dt05IYYGLe8>.

forces us to become conscious about each other's presence. It forces us to acknowledge each other's humanity. And it forces us, again and again, to accept our responsibility towards each other and the planet and think about the consequences of our actions to others.

Increasingly, youth understands this philosophy. Moreover, youth organizations, such as Students for Tomorrow, HOPE XXL and Cross Your Borders in The Netherlands, lead by example. They inspire many to meet the standard of 'Do no Harm. Do Good'. This can apply to buying sustainable and fair products, fighting for each other's human rights or being friendly to each other despite our differences.

Hence, when we see our interconnectedness as an opportunity for a positive exchange, it enables us to do good and understand each other

better. In addition, interconnectedness also means that we become more informed about what happens to our peers and friends on the other side of the world, what our governments do and what is discussed here at the UN.

Dutch youth know that we have the lowest youth unemployment in Europe and that the large majority of Dutch youth enjoys great opportunities and lives in comfort. But they also know that if you are migrant youth, you are twice more likely to be unemployed, that if you are youth with disabilities you only have 9% chance of working for a regular employer and that if you are an under-aged asylum seeker your children's rights are under pressure.

Youth organizations were closely watching the developments regarding the High Level Meeting on Youth. They have seen the engage-

Dirk Janssen ontmoet VN-secretaris generaal Ban Ki-moon



ment of many missions and UN agencies. But they also see the lack of political priority and financial support and the little meaningful youth participation during the International Year of Youth and during youth resolutions, and the lack of implementation of the WPAY.

Worldwide, young people have access to the online reports of the Worldbank, IMF and other organizations. They are aware of the fact that 13% of young people worldwide are unemployed as a result of the economic and food crises as well as the more alarming heights recorded for young women and youth in particular regions. Most importantly, they know, often because of personal experience, the real tragedies, endured injustice and waist of the potential of millions of youth that lie behind these figures.

Interconnectedness therefore does not only give us information, it makes us demand together and loudly that our governments start to act and prioritize youth. To governments and the UN, we say it is time to turn the tide before you miss the boat:

- a) Let us participate. Structural systems of participation for issues that affect youth now or in the future are needed at all levels of governance and decision making. This includes

youth representatives from all countries at the UN. If you don't want to lose young people's faith in political institutions and if you want to use their potential for the benefit of all, meaningful participation and inclusiveness are essential.

- b) Prioritize providing perspective to all youth. This requires respect for youths rights and freedoms, investment in their empowerment and particularly, working opportunities. Concretely, and based on best practises in The Netherlands, I call upon the Member States to consider setting up a structural dialogue between employers and educational institutions to avoid skills mismatches so that students can be ensured that their skills will be needed on the labour market.

Mr. President, ladies and gentlemen,

Think about Kinda and the millions of youth that now gain a voice that can reach far and wide. If we *listen* to them and let them participate, if we turn our promises on paper into real reforms and reality, and if we have the courage, the wisdom and the decency of granting them the same rights, liberties and opportunities that are granted to us, I am convinced that they can clear the coast of hopelessness and work on the dream of dignity for all.

enten • Signalementen • Signalementen • Signa

Libanon betaalt deel Hariri-tribunaal

Libanon betaalt het met de Verenigde Naties overeengekomen deel (49 procent, ca. 30 miljoen dollar) van de kosten van het in Nederland gevestigde Hariri-tribunaal. Dit heeft de Libanese premier Najib Mikati onlangs gezegd. Mikati had gedreigd af te treden als zijn kabinet geen geld beschikbaar zou stellen voor het tribunaal dat onderzoek doet naar de moord op de vroegere premier Rafik Hariri. Hariri vond op 14 februari 2005 bij een zelfmoord-

aanslag met een vrachtwagen vol explosieven de dood. Het tribunaal heeft vier leden van de militante groep Hezbollah in verband met de aanslag op Hariri aangeklaagd. Mikati werd een klein half jaar geleden met steun van Hezbollah premier, als opvolger van Saad Hariri, de zoon van de vermoorde oud-premier. De sjiïtische Hezbollah en zijn bondgenoten, die samen de meerderheid hebben in het parlement, weigerden eerder iedere medewerking met het tribunaal en dus ook de betaling.

Bron: *internet, buitenlandnieuws.nl*, 30 november 2011

BOEKBESPREKING

De VN en het gedachtegoed van Erskine Childers

‘Profetisch’, ‘legendarisch’, ‘een wereldleider’, ‘een held’ en ‘een dienaar van gerechtigheid’ – al deze benamingen zijn Erskine Childers (1929-1996) ten deel gevallen. Erskine Childers was een visionair man, die zijn tijd ver vooruit was. In deze verzameling van vijftien teksten van Childers kan de lezer kennismaken met een reeks van zijn baanbrekende en waardevolle aanbevelingen voor vernieuwing en democratisering van de Verenigde Naties. Het betreft lezingen en artikelen die hij in de eerste helft van de jaren negentig schreef. De aanbevelingen en standpunten van Erskine Childers zijn vandaag de dag nog steeds relevant.

Vooraanstaande denkers die Erskine persoonlijk gekend hebben, geven in dezelfde publicatie hun hedendaagse visie op zijn voorstellen en ideeën. Onder hen Sir Richard Jolly, Sir Brian Urquhart, Jan Pronk, Richard Falk en Phyllis Bennis.

Het doel van het boek is de belangrijke bijdrage die Erskine Childers heeft geleverd, beschikbaar te stellen voor een breder publiek. Zo wordt de discussie over vernieuwing van de Verenigde Naties gerevitaliseerd. Childers zag de mogelijkheden van de VN om als mondiaal forum de wereldomvattende problemen waarmee de mensheid wordt geconfronteerd op te lossen. Hij had het zeldzame talent complexe problematiek aan de hand van levendige voorbeelden op een begrijpelijke manier uit te leggen. De teksten omvatten onderwerpen zoals hervorming van de VN, de perceptie van de VN, globalisering, de wereldeconomie, mensenrechten, handhaving van de vrede, ontwikkeling en de toekomst van de VN.

Een van de meest in het oog springende aanbevelingen van Erskine Childers is de instelling van een parlement bij de Verenigde Naties,

Erskine Barton Childers – For a democratic United Nations and the Rule of Law (onder redactie van Henning Melber, Vijay Mehta & Marjolijn Snippe); Uppsala: Dag Hammarskjöld Foundation, *Development Dialogue* no. 56, juni 2011.

een *United Nations Parliamentary Assembly* (UNPA). Childers bouwde hiermee voort op de voorstellen van Ernest Bevin, de toenmalige Britse minister van Buitenlandse Zaken, die al in 1945 een direct gekozen parlement bij de VN opperde.

Erskine Childers overleed vijftien jaar geleden, kort nadat hij in zijn functie van Secretaris-Generaal van WFUNA, het 50ste WFUNA-congres had toegesproken. Hij groeide op in Ierland en begon zijn loopbaan als onafhankelijk schrijver, journalist en radiopresentator bij de BBC, met als specialisme internationale politiek en ontwikkeling. In 1967 trad hij in dienst van de Verenigde Naties, waar hij gedurende 22 jaar werkzaam was bij het merendeel van de organisaties van het VN-systeem, op alle niveaus en in alle regio's. Na zijn pensionering in 1989 bleef

hij zich onvermoeibaar inzetten voor de promotie van zijn idealen en visie, waarbij hij zich in sterke mate liet inspireren door het gedachtegoed van oud- VN-secretaris-generaal Dag Hammarskjöld. De publicatie van Erskine Childers' teksten valt samen met de herdenkingsactiviteiten in het kader van het sterfjaar van Hammarskjöld, vijftig jaar geleden (17/18 september 1961).

Het boek kan worden besteld en/of gedownload op de website van de Dag Hammarskjöld Foundation: <http://www.dhf.uu.se/publications/development-dialogue/erskine-barton-childers-for-a-democratic-united-nations-and-the-rule-of-law/>

Marjolijn Snippe en David Childers

enten • Signalementen • Signalementen • Signa

SP wil VN-onderzoek naar CIA-gevangenis

SP-Tweede Kamerlid Harry van Bommel stelde op 9 december 2011 dat de Verenigde Naties onderzoek moeten gaan doen naar geheime gevangenschappen van de Amerikaanse geheime dienst CIA in Europa. De aanleiding is de onthulling door Duitse media van een locatie van zo'n gevangenis in Roemenië. Volgens Van Bommel betekent dit bericht dat Europese landen de Amerikanen hebben geholpen bij het schenden van fundamentele mensenrechten, want al jaren zijn er vragen rond geheime gevangenschappen waar mensen mogelijk zijn gemarteld. De Nederlandse regering heeft het bestaan van geheime CIA-gevangenschappen altijd ontkend. Van Bommel: 'Het is tijd dat de onderste steen boven komt.'

Bron: *internet, nu.nl*, 9 december 2011

Ad Melkert kandidaat voor ILO

Het kabinet heeft voormalig fractievoorzitter voor de PvdA in de Tweede Kamer, Ad Melkert, voorgedragen voor de functie van directeur-generaal van de Internationale Arbeidsorganisatie ILO. Deze VN-organisatie strijdt onder meer tegen kinderarbeid en discriminatie bij bedrijven. Vertegenwoordigers van overheden, werkgevers en werk-

nemers uit 183 landen werken samen binnen de organisatie. Volgend najaar vertrekt de huidige ILO-topman Somavia. Volgens het kabinet is Melkert een uitstekende opvolger van de Chileen. De verkiezing voor deze hoge post vindt op 28 mei 2012 plaats in Genève, aan de vooravond van de Internationale Arbeidsconferentie.

Bron, *NOS*, donderdag 8 december 2011

Nederland herkozen in Raad Internationale Maritieme Organisatie (IMO)

Met zijn herverkiezing heeft Nederland zich voor de periode 2008-2009 verzekerd van een zetel in het 'dagelijks bestuur' van deze VN-organisatie, waarbij 170 landen partij zijn en die verantwoordelijk is voor de internationale regelgeving op het gebied van de zeescheepvaart (maritieme veiligheid en bescherming van het zeemilieu). Voor Nederland is de Raadszetel van groot belang, omdat deze de mogelijkheid biedt de belangen van de Nederlandse scheepvaart, de havens en het maritieme milieu zo direct mogelijk te dienen. De Raadszetel zal de komende twee jaar worden bezet door ambtenaren van het ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Bron: *AD*, 26 november 2011 en Ministerie van Infrastructuur en Milieu

De signalementen werden samengesteld door Tjerk Halbertsma.

Samen met de VN gaat veel beter



De VN staat voor mensenrechten, ook voor betere gezondheidszorg, beter onderwijs, bestrijding van armoede, bescherming van het milieu, sociale en economische ontwikkeling, handhaving van vrede, bemiddeling bij conflicten, strijd tegen criminaliteit, terrorisme etc. De VN doet dat allemaal op wereldniveau.

De VN wordt nogal eens in haar bestaan bedreigd omdat er machten zijn die de VN liever kwijt dan rijk zijn of die de Organisatie gebruiken voor eigen doeleinden. Dat mag niet zo doorgaan. Internationale samenwerking van mensen die de VN een goed hart toedragen is daarom dringend noodzakelijk. De VN heeft internationale steun nodig van mensen die weten waar het om gaat in onze wereld. U kunt dat laten blijken door lid te worden van de Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties NVVN.

Met het lidmaatschap maakt u uw mening over de toekomst van de wereld duidelijk. Stuur onderstaande bon vandaag nog op naar Secretariaat NVVN, Postbus 93539, 2509 AM Den Haag of bel 070 374 66 02.

Ja, ik kies, ik word lid van de NVVN

BON

Naam (mevrouw/heer)

Straat

Postcode Woonplaats

Telefoon

E-mail

Stuur mij een acceptgirokaart voor:

- * ☐ een jaar lidmaatschap inclusief VNForum € 45,00
- * ☐ een jaar jongerenlidmaatschap (t/m 25 jaar) inclusief VNForum € 20,00
- * ☐ SIB-lidmaatschap € 10,00
- * ☐ een jaar institutioneel lidmaatschap inclusief VNForum € 80,00

Handtekening:

* duidelijk aankruisen svp.

peace and security human rights
FAO economic development WTO
UNESCO WORLD BANK ILO world
heritage un high commissioner of
refugees UNDP IMF peacekeepers
environment humanitarian law
children's rights global compact
millennium goals WHO security
council economic and social
council international court of
justice WTO general assembly
human rights council ICC UNICEF
un high commissioner of human
rights etc etc



nvvn